

CONSUMER**PRO**

BOOSTING PROFESSIONALS
IN CONSUMER PROTECTION

Συλλογικές αγωγές

2022- 2023

Collective Redress - Greece
September 2022 - version 1

.....	0
.....	0
.....	0
Εισαγωγή.....	3
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΙΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΑΓΩΓΕΣ	5
1.1. Ορισμός	5
1.2. Σύντομη ιστορική αναδρομή	6
1.3. Πως η Οδηγία για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών αλληλοεπιδρά με τους ήδη υπάρχοντες μηχανισμούς συλλογικής επανόρθωσης;	9
1.4. Η θέση των συλλογικών αγωγών στην εργαλειοθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την επιβολή της νομοθεσίας προστασίας των καταναλωτών.	10
Η εργαλειοθήκη της επιβολή της ενωσιακής νομοθεσίας	10
Δημόσια επιβολή	10
2. Γιατί είναι σημαντικές οι συλλογικές αγωγές;	10
2.1. Για τους καταναλωτές	10
2.2. Για τους Δικαστές και το νομικό σύστημα.....	11
2.3. Για τους εμπόρους	11
3. Συλλογικές αγωγές: Σε ποιους τομείς, για ποια είδη ζημίας και για ποιες επανορθώσεις ισχύουν;	12
3.1. Πεδίο εφαρμογής.....	12
3.2. Συλλογικές αγωγές επανόρθωσης στην Ελλάδα	14
3.3. Ζημίες και επανορθώσεις	17
3.4. Που κατατίθενται οι συλλογικές αγωγές;.....	18
4. Έννομο συμφέρον: Ποιος μπορεί να ΑΣΚΕΙ συλλογικές αγωγές.....	20
4.1. Το Ευρωπαϊκό μοντέλο	20
4.2. Τι σημαίνει «νομιμοποιούμενος φορέας» και ποιος δικαιούται να νομιμοποιηθεί ως τέτοιος;.....	21
4.3. Νομιμοποιούμενοι φορείς για συλλογικές αγωγές, εγχώριες και διασυνοριακές	22
4.4. Πως ένας φορέας μπορεί να χαρακτηριστεί «νομιμοποιούμενος φορέας»	22
4.5. Ποιες είναι οι συνέπειες ορισμού ενός νομιμοποιούμενου φορέα;	24
4.6. Είναι δημόσια διαθέσιμες οι πληροφορίες για τους νομιμοποιούμενους φορείς;	25

4.7. Οι νομιμοποιούμενοι φορείς παρακολουθούνται, όσον αφορά τη συμμόρφωση τους με τις απαιτήσεις της νομοθεσίας; Μπορεί να χάσουν το καθεστώς του νομιμοποιούμενου φορέα;.....	25
5. Ποιους καταναλωτές αφορούν οι συλλογικές αγωγές; Πότε και πως διαμορφώνονται;..	26
5.1 Ποιους καταναλωτές αφορούν οι συλλογικές αγωγές;	26
5. 2 Γιατί αυτό έχει σημασία;.....	28
5.3. Ποιος επιλέγει ανάμεσα στη ρητή και στη σιωπηρή έκφραση βούλησης;.....	28
5.4. Πότε οι καταναλωτές πρέπει να εκφράσουν τη βούλησή τους;.....	30
6. Ενημέρωση μεμονωμένων καταναλωτών κατά τη διάρκεια της διαδικασίας της συλλογικής αγωγής.....	30
6.1. Ποιος πρέπει να ενημερώσει τους καταναλωτές και πότε;	30
6.2. Πως πρέπει να ενημερώνονται οι καταναλωτές, για τις συλλογικές αγωγές;.....	32
7. Παραδεκτό των συλλογικών αγωγών.....	34
7.1. Γιατί πρέπει να υπάρχουν προϋποθέσεις για το παραδεκτό μιας συλλογικής αγωγής;	34
7.2. Ποιες είναι οι απατήσεις, ώστε μια συλλογική αγωγή να εκδικαστεί, επί της ουσίας;	34
7.3. Ποιος ελέγχει το παραδεκτό μιας συλλογικής αγωγής;.....	35
8. Χρηματοδότηση συλλογικών αγωγών.....	36
9. Φιλικός διακανονισμός συλλογικών αγωγών	38
9.1. Διαβουλεύσεις για να επιτευχθεί φιλικός διακανονισμός.....	38
9.2. Διακανονισμοί για μέτρα επανόρθωσης και/ή αποκατάστασης και έλεγχός τους.....	39
10. Εφαρμογή των τελικών αποφάσεων	40
11. Διασυνორιακές συλλογικές αγωγές.....	42
11.1. Νομιμοποιούμενοι φορείς εισάγουν συλλογικές αγωγές από κοινού	42
11.2. Κανόνες ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου που εφαρμόζονται στις συλλογικές αγωγές..	42
12. Περισσότερες πληροφορίες:	44

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αγαπητέ φίλε, αγαπητή φίλη,

Το εγχειρίδιο αυτό είναι μέρος των εκπαιδευτικών εργαλείων, για το πρόγραμμα Consumer Pro, μια πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που στόχο έχει να εξοπλίσει καλύτερα τις Ενώσεις Καταναλωτών και άλλους φορείς, που εμπλέκονται, στην προστασία των καταναλωτών, στην Ελλάδα.

Ο σκοπός αυτού του εγχειρίδιου είναι να παρέχει χρήσιμη και σχετική με τη νομοθεσία, για τις συλλογικές αγωγές, για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών πληροφόρηση. Το περιεχόμενο έχει προετοιμαστεί, από τους ειδικούς, στις συλλογικές αγωγές, για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών της BEUC, για να μας βοηθήσει:

- Να εκπαιδεύσουμε τους συνεργάτες μας.
- Να μπορούμε εύκολα να βρίσκουμε τις πληροφορίες που χρειαζόμαστε.
- Να βοηθήσουμε τους συνεργάτες μας να ενημερώνουν καλύτερα τους καταναλωτές, για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων τους.
- Να ενημερώνουμε τα υπουργεία και τις αρχές της χώρας μας, για τις συλλογικές αγωγές, για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών και τυχόν προβλήματα.

Το εγχειρίδιο αυτό αποτελεί τμήμα της εκπαίδευσης, που παρέχεται από το Consumer Pro, μαζί με άλλα παρόμοια εγχειρίδια, που είναι [προσβάσιμα διαδικτυακά](#), αλληλοσυμπληρώνονται και αναλύουν τα θέματα:

- Ψηφιακά δικαιώματα
- Δίκαιο καταναλωτή
- Βιωσιμότητα

Τα εγχειρίδια είναι διαθέσιμα, στα αγγλικά, στα ελληνικά καθώς και σε πολλές άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες.

Τι είναι το Consumer Pro

Το **Consumer PRO** είναι μια πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Καταναλωτών, που υλοποιείται από την BEUC – Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Ενώσεων Καταναλωτών. Στοχεύει στην ενδυνάμωση των Ενώσεων Καταναλωτών και άλλων φορέων που εμπλέκονται στην πολιτική καταναλωτή, στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω εκπαίδευσης. Το πρόγραμμα καλύπτει τις χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την Ισλανδία και τη Νορβηγία.

Περισσότερες πληροφορίες: info@consumer-pro.eu.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΙΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΑΓΩΓΕΣ

1.1. Ορισμός

- **Τι σημαίνει ο όρος «συλλογική αγωγή»;**

Ο όρος «συλλογική αγωγή» αναφέρεται σε όλα τα είδη διαδικαστικών μηχανισμών, που επιτρέπουν, στους καταναλωτές, να δρουν συλλογικά, ζητώντας την παύση μιας παράνομης πρακτικής και/ή την αποκατάσταση (συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής αποζημίωσης), για ζημία, που υπέστησαν πολλοί καταναλωτές. Από τις αρχές της δεκαετίας του 2010, οι πολιτικοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης προτίμησαν τον όρο συλλογική αγωγή («collective action») αντί του όρου ομαδική προσφυγή («class action»), που χρησιμοποιείται στις Η.Π.Α. Στόχος της χρήσης του διαφορετικού όρου ήταν να υπάρχει ξεκάθαρη διαφοροποίηση της Ευρωπαϊκής προσέγγισης, από το μοντέλο των Η.Π.Α., που έχει κακή φήμη.

Η ομαδική προσφυγή στις Η.Π.Α.:

Είναι, πραγματικά, ένας Φρανκενστάιν;

Η ομαδική προσφυγή, στις Η.Π.Α., συχνά, περιγράφεται, ως «το τέρας Φράνκενσταίν», το οποίο θα μπορούσε να οδηγήσει, σε καταχρήσεις, όπως σε εκβιασμούς και σε ασόβαρους δικαστικούς αγώνες, θέτοντας την αγορά και την οικονομία, σε κίνδυνο. Στην πραγματικότητα, όμως, οι υπερβολές της συλλογικής προσφυγής, στις Η.Π.Α., έχουν περιοριστεί. Όπως ανέφερε, ένας Αμερικάνος ακαδημαϊκός: «Μεγάλο κομμάτι της αντιπαράθεσης προήλθε, από υπερβολικούς συναισθηματισμούς. Αρκετές ατομικές περιπτώσεις έχουν μεταμορφωθεί, με τα χρόνια, σε ανέκδοτο».*

Το 2008, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τόνισε ότι το πρόβλημα, δεν προκύπτει, από τις ίδιες τις ομαδικές προσφυγές, αλλά από ένα μάλλον «τοξικό» κοκτέιλ, που συνδυάζει τις ομαδικές προσφυγές, με τις χρηματικές (κυρωτικές) αποζημιώσεις, τις αμοιβές πληρεξούσιων δικηγόρων, για την επιτυχή έκβαση της δίκης και την εξωδικαστική ανταλλαγή αποδεικτικών μέσων, τα οποία απαντώνται, πολύ συχνά, στην έννομη τάξη των Η.Π.Α.

- **«Αντιπροσωπευτικές αγωγές», «συλλογικές αγωγές», «ομαδικές αγωγές» και άλλη ορολογία.**

Η Οδηγία (ΕΕ) 2020/1828, για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών, χρησιμοποιεί τον όρο «αντιπροσωπευτικές αγωγές» (στην Ελλάδα επιλέχθηκε ο όρος «συλλογικές αγωγές») και έχει, ως στόχο, να διασφαλίσει ότι, σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο, υπάρχει, στη διάθεση των καταναλωτών, τουλάχιστον ένας διαδικαστικός μηχανισμός συλλογικής αγωγής, για απαγορευτικά διατάγματα και για μέτρα επανόρθωσης και/ή αποκατάστασης, σε όλα τα κράτη-μέλη. Η ύπαρξη τουλάχιστον ενός

*A.H. MILLER, 'Of Frankenstein Monsters and Shining Knights: Myths, Reality and the Class Action Problem', (92) *Harvard Law Review*, 1979, n°3, pp.664-694

διαδικαστικού μηχανισμού συλλογικής αγωγής επιτυγχάνει την τόνωση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών, την ενδυνάμωση των καταναλωτών προκειμένου να ασκούν τα δικαιώματά τους, τη συμβολή στο δικαιότερο ανταγωνισμό και τη δημιουργία ισότιμων όρων ανταγωνισμού, για τους εμπόρους, που δραστηριοποιούνται στην εσωτερική αγορά. Η Οδηγία στοχεύει να συμβάλει, στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και την επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών, παρέχοντας στους νομιμοποιούμενους φορείς, οι οποίοι εκπροσωπούν τα συλλογικά συμφέροντα των καταναλωτών, τη δυνατότητα να ασκούν συλλογικές αγωγές, τόσο για απαγορευτικά διατάγματα όσο και για μέτρα επανόρθωσης και/ή αποκατάστασης, κατά εμπόρων που παραβαίνουν τις διατάξεις του ενωσιακού δικαίου. Οι εν λόγω νομιμοποιούμενοι φορείς θα πρέπει να μπορούν να ζητούν την παύση, ή την απαγόρευση παρόμοιων παραβατικών συμπεριφορών και να ζητούν επανόρθωση και/ή αποκατάσταση, ανάλογα με την περίπτωση και όπως προβλέπεται, βάσει του ενωσιακού, ή του εθνικού δικαίου, όπως αποζημίωση, επισκευή, ή μείωση του τιμήματος.

Η Οδηγία αναφέρεται, σε καταστάσεις, όπου ένας, ή περισσότεροι νομιμοποιούμενοι φορείς αναλαμβάνουν να παρουσιάσουν ένα παράπονο, εκ μέρους των καταναλωτών, είτε ενώπιων ενός δικαστηρίου, είτε ενώπιων μιας διοικητικής αρχής, ζητώντας την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών, είτε με απαγόρευση παράνομης – καταχρηστικής πρακτικής προμηθευτή, είτε με μέτρα επανόρθωσης, είτε και με τους δύο τρόπους.

Σε εθνικό επίπεδο, οι μηχανισμοί συλλογικών αγωγών έχουν διαφορετικά ονόματα: «ομαδικές αγωγές» (Γαλλία), «συλλογικές προσφυγές» (Βέλγιο), «λαϊκές προσφυγές» (Πορτογαλία), «συλλογικές αγωγές» (Ελλάδα) κ.λπ.

1.2. Σύνοψη ιστορική αναδρομή

- **Παγκόσμιο επίπεδο**

Αντίθετα με την κοινή αντίληψη, οι μηχανισμοί συλλογικών αγωγών δεν είναι ούτε πρόσφατοι, ούτε γεννήθηκαν στις Η.Π.Α. Αρχικές μορφές συλλογικών αγωγών μπορούν να εντοπιστούν, το Μεσαίωνα, στην Αγγλία, όπου ομάδες αγροτών, ή άνθρωποι, που ανήκαν, σε μια κοινότητα μπορούσαν να δράσουν συλλογικά, υπερασπιζόμενοι τα δικαιώματά τους. Οι σύγχρονες μορφές συλλογικών αγωγών αναπτύχθηκαν, στις Η.Π.Α., τη δεκαετία του 1960 και αργότερα, τη δεκαετία του 1990, σε αρκετές χώρες κοινής δικαιοδοσίας, όπως Αυστραλία και Καναδάς. Η ιδέα των συλλογικών αγωγών έφτασε, στην Ευρώπη, στις αρχές της δεκαετίας του 2000 και συνέχισε να αναπτύσσεται και τις δύο επόμενες δεκαετίες (2010 και 2020).

Οι λόγοι που εξηγούν την εξάπλωση των συλλογικών αγωγών είναι πολλοί, ποικίλοι, σύνθετοι και συχνά διαμορφώνονται, από εγχώριες αντιλήψεις. Σε κάποιες περιοχές, η

υιοθέτηση των μηχανισμών συλλογικών αγωγών ενθαρρύνθηκε από τα δικαστήρια και πυροδοτήθηκε, από τη βούληση να επιλυθούν συλλογικές αξιώσεις, με τρόπο οικονομικό και να βρεθούν πρακτικές λύσεις, σε σύνθετες περιπτώσεις, που δυνητικά αφορούσαν εκατοντάδες διεκδικητές. Σε άλλες χώρες, η υιοθέτηση των μηχανισμών συλλογικών αγωγών υπήρξε αποτέλεσμα των διαρκώς αυξανόμενων περιπτώσεων ζημιών, που αφορούσαν πολλά άτομα και της έλλειψης εργαλείων, για την αποζημίωση των ανθρώπων αυτών.

- **Ευρωπαϊκό επίπεδο**

Στο ευρωπαϊκό επίπεδο, ο δρόμος για τις συλλογικές αγωγές ήταν μακρύς και βασανιστικός. Οι ευρωπαίοι πολιτικοί προσπάθησαν να βρουν μια ισορροπία ανάμεσα στην ανάγκη, από τη μια μεριά, να διασφαλιστεί η πρόσβαση όλων των ζημιωθέντων στη δικαιοσύνη, για τις περιπτώσεις όπου οι ζημιωθέντες ήταν πολλοί και από την άλλη πλευρά, στη βούληση να υπάρξουν ασφαλιστικές δικλείδες, που να αποτρέπουν την καταχρηστική προσφυγή στη δικαιοσύνη. Το 2013, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε μια σύσταση, που πρότεινε έντεκα, μη υποχρεωτικές αρχές, για τις συλλογικές επανορθώσεις. Η σύσταση στόχευε να πυροδοτήσει δημιουργία νομοθεσίας, σε εθνικό επίπεδο και να καθοδηγήσει τα κράτη-μέλη, για την εισαγωγή και εφαρμογή των συλλογικών αγωγών στα εθνικά τους νομικά συστήματα. Τον Ιανουάριο του 2018, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε την αξιολόγηση των επιπτώσεων της σύστασής της του 2013, στα κράτη-μέλη. Ανάμεσα σε άλλα συμπεράσματα, η αξιολόγηση, υπογράμμισε ότι οι διαδικαστικοί μηχανισμοί αντιπροσωπευτικών αγωγών, τόσο για απαγορευτικά διατάγματα όσο και για μέτρα επανόρθωσης και/ή αποκατάστασης, διαφέρουν, ανά την Ένωση και προσφέρουν διαφορετικό επίπεδο προστασίας, στους καταναλωτές. Επιπλέον, ορισμένα κράτη-μέλη δεν διαθέτουν, καθόλου, διαδικαστικούς μηχανισμούς για συλλογικές αγωγές, για μέτρα επανόρθωσης και/ή αποκατάστασης.

Την ίδια περίοδο το σκάνδαλο Dieselgate (όπου συγκεκριμένοι κατασκευαστές αυτοκινήτων εγκατέστησαν, στα οχήματά τους, λογισμικό, για να «κοροϊδέψουν» τον έλεγχο καυσαερίων) ξέσπασε, στην Ευρώπη. Και ενώ οι καταναλωτές, στις Η.Π.Α., αποζημιώθηκαν, μέσα σε λίγους μήνες, οι περισσότεροι ευρωπαίοι καταναλωτές έμειναν με άδεια χέρια. Η κατάσταση αυτή χαρακτηρίστηκε, ως «ψυχρολουσία», για την Ευρώπη, από την πρώην Επίτροπο Δικαιοσύνης, κ. Vera Jourgona. Το σκάνδαλο αυτό, τελικά υπογράμμισε την έλλειψη εργαλείων, στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, που να διασφαλίζουν την αποζημίωση των καταναλωτών, σε περιπτώσεις που οι ζημιές αφορούν πολλά άτομα.

Έτσι, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τον Απρίλιο του 2018, παρουσίασε το νομοθετικό πακέτο: «Νέα Συμφωνία για τους καταναλωτές», που περιλάμβανε δύο Οδηγίες:

- Οδηγία (ΕΕ) 2019/2161, για την καλύτερη επιβολή και τον εκσυγχρονισμό των κανόνων της Ένωσης για την προστασία των καταναλωτών (γνωστή ως Omnibus Directive).

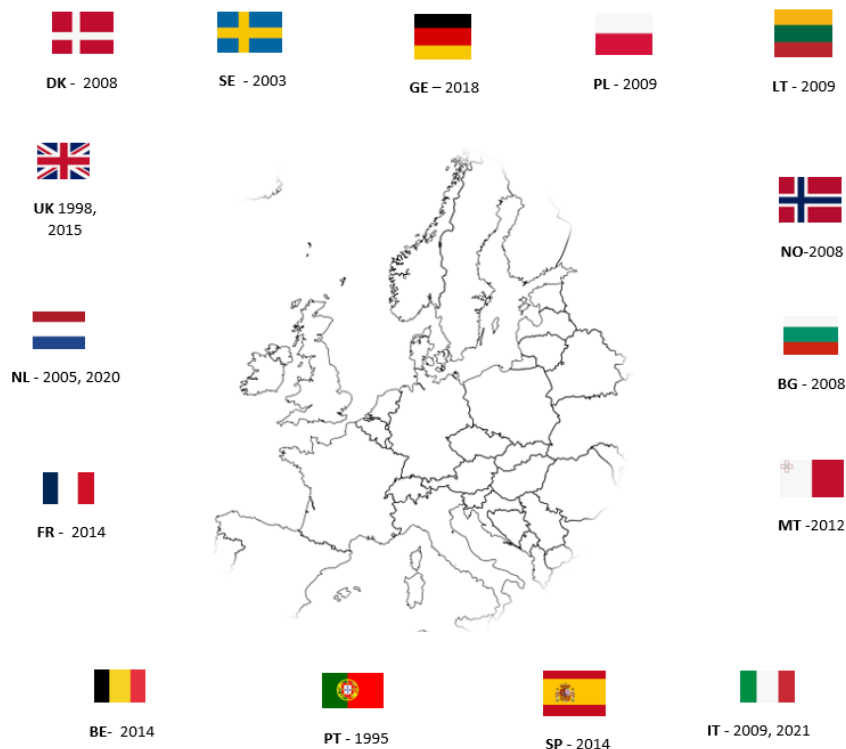

- Οδηγία (ΕΕ) 2020/1828, για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών

Η Οδηγία (ΕΕ) 2020/1828 βασίστηκε, στην ήδη υπάρχουσα [Οδηγία \(ΕΕ\) 2009/22/ΕΕ](#), για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών και στοχεύει, στον εκσυγχρονισμό της. Στις 25 Νοεμβρίου 2020, η Ευρωπαϊκή Ένωση τελικά [υιοθέτησε την Οδηγία \(ΕΕ\) 2020/1828 για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών](#). Τα κράτη-μέλη πρέπει να ενσωματώσουν, στην εθνική τους νομοθεσία, μέχρι το Δεκέμβριο του 2022 και να μην εφαρμόσουν, από τον Ιούνιο του 2023.

- **Εθνικό επίπεδο**

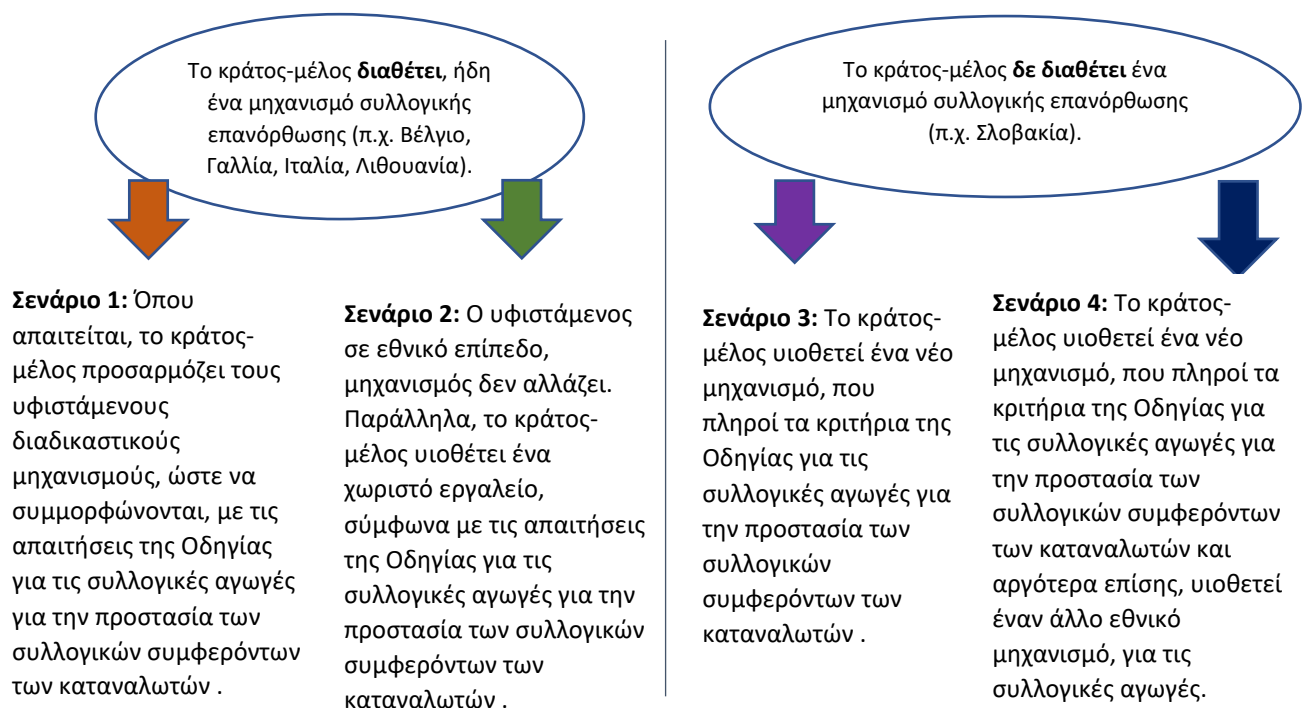
Τις δεκαετίες του 1990 και 2000, όπως φαίνεται, στον παρακάτω χάρτη, πολλά κράτη υιοθέτησαν μηχανισμούς συλλογικών αγωγών, σε εθνικό επίπεδο. Οι μηχανισμοί αυτοί διαφέρουν πολύ μεταξύ τους, τόσο σε επίπεδο διαδικασιών όσο και σε επίπεδο πεδίου εφαρμογής.

1.3. Πως η Οδηγία για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών αλληλοεπιδρά με τους ήδη υπάρχοντες μηχανισμούς συλλογικής επανόρθωσης;

Στόχος της Οδηγίας, για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών είναι να διασφαλίσει ότι όλα τα κράτη- μέλη διαθέτουν τουλάχιστον έναν μηχανισμό αντιπροσωπευτικών αγωγών για απαγορευτικά μέτρα και μέτρα επανόρθωσης/αποκατάστασης. Η Οδηγία δεν σκοπεύει να αντικαταστήσει ή να περιορίσει υφιστάμενους εθνικούς διαδικαστικούς μηχανισμούς προστασίας των συλλογικών, ή ατομικών συμφερόντων των καταναλωτών. Αφήνει, στη διακριτική τους ευχέρεια των κρατών- μελών το αν θα εντάξουν τους διαδικαστικούς μηχανισμούς αντιπροσωπευτικών αγωγών, που απαιτούνται από την οδηγία αυτή στο πλαίσιο υφιστάμενου διαδικαστικού μηχανισμού συλλογικών μέτρων παράλειψης (απαγορευτικών διαταγμάτων), ή μέτρων επανόρθωσης και/ή αποκατάστασης, ή αν θα δημιουργήσουν ένα νέο διακριτό διαδικαστικό μηχανισμό. Επιπλέον, τα κράτη- μέλη τα οποία δεν έχουν μηχανισμό προστασίας των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών αν το κρίνουν απαραίτητο στο μέλλον μπορούν να παρέχουν στους καταναλωτές και έναν εθνικό μηχανισμό μαζί με τις αντιπροσωπευτικές αγωγές που ενσωμάτωσαν με την Οδηγία. Τουλάχιστον ένας εθνικός διαδικαστικός μηχανισμός συλλογικών αγωγών πρέπει να συμμορφώνεται, με την Οδηγία.

Οι νομιμοποιούμενοι φορείς θα μπορούν να επιλέξουν ανάμεσα στις διαθέσιμες επιλογές (είτε αυτές που θα θεσμοθετούνται με την Οδηγία (ΕΕ) 2020/1828, είτε αυτές που, ήδη υφίστανται), για να προστατέψουν τα συλλογικά συμφέροντα των καταναλωτών.

1.4. Η θέση των συλλογικών αγωγών στην εργαλειοθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την επιβολή της νομοθεσίας προστασίας των καταναλωτών.

Οι συλλογικές αγωγές είναι ένα από τα εργαλεία, που διατίθενται, στην εργαλειοθήκη, για την επιβολή του Δικαίου του Καταναλωτή. Η εργαλειοθήκη αυτή περιλαμβάνει την επιβολή της νομοθεσίας, από τις δημόσιες αρχές, την εξωδικαστική/εναλλακτική επίλυση διαφορών και διάφορες μορφές δικαστικών προσφυγών. Σε κάποια κράτη-μέλη, υπάρχουν «γέφυρες» ανάμεσα στα διάφορα εργαλεία. Για παράδειγμα, στο Βέλγιο, ή στη Δανία, ο Συνήγορος του Καταναλωτή έχει την αρμοδιότητα να καταθέτει συλλογικές αγωγές, στα δικαστήρια, εκ μέρους των καταναλωτών.

Η εργαλειοθήκη της επιβολής της ενωσιακής νομοθεσίας			
Είδος επιβολής	Δημόσια επιβολή	Ιδιωτική επιβολή	Εξωδικαστική/εναλλακτική επίλυση διαφορών
Νομοθεσία	Κανονισμός (ΕΕ) 2017/2394, για τη συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών, που είναι αρμόδιες για την επιβολή της νομοθεσίας για την προστασία των καταναλωτών.	Οδηγία (ΕΕ) 2020/1828, για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών Οδηγία (ΕΕ) 2009/22, για τις αγωγές παραλείψεως στον τομέα της προστασίας των συμφερόντων των καταναλωτών (θα αντικατασταθεί από την 2020/1828, τον Ιούνιο 2023). Κανονισμός (ΕΕ) 861/2007 για τη θέσπιση Ευρωπαϊκής Διαδικασίας μικροδιαφορών Κανονισμός (ΕΕ) 1896/2006, για τη θέσπιση διαδικασίας ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής.	Οδηγία (ΕΕ) 2013/11, για την εναλλακτική επίλυση καταναλωτικών διαφορών. Κανονισμός (ΕΕ) 524/2013, για την ηλεκτρονική επίλυση καταναλωτικών διαφορών.
Παράγοντες κλειδιά	Δημόσιες αρχές επιβολής νομοθεσίας	Νομιμοποιημένοι φορείς (όπως Ενώσεις Καταναλωτών, δημόσια όργανα κ.λπ.) που καταθέτουν συλλογικές αγωγές. Δικαστήρια, ή διοικητικές αρχές, που έχουν την αρμοδιότητα να διαχειρίζονται τις συλλογικές αγωγές παραλείψεως, ή τις συλλογικές αγωγές.	Συνήγοροι και/ή οντότητες, για την εναλλακτική επίλυση διαφορών

2. ΓΙΑΤΙ ΕΙΝΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΟΙ ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΑΓΩΓΕΣ;

2.1. Για τους καταναλωτές

Μελέτες έχουν δείξει ότι οι καταναλωτές, συνήθως, αποφασίζουν να μην προχωρήσουν σε νομική διαδικασία, όταν πιστεύουν ότι θα διαρκέσει πολύ (41%), όταν τα ποσά της διαφοράς είναι πολύ μικρά (35%), όταν πιστεύουν ότι το παράπονό τους δε θα επιλυθεί ικανοποιητικά

(34%), ή όταν δε γνωρίζουν που και πώς να καταθέσουν το παράπονό τους (20,1%). Πολλοί καταναλωτές δεν τολμούν να καταθέσουν διεκδικήσεις, απέναντι σε πολυεθνικές εταιρίες, γιατί τις θεωρούν χαμένες, από την αρχή. Για να μιλήσουμε, με απλά λόγια, οι καταναλωτές, ίσως, δεν έχουν αρκετά κίνητρα, για να υπερασπιστούν το δίκαιό τους, γιατί πιστεύουν ότι η δικαστική διεκδίκηση απαιτεί πάρα πολλούς πόρους και/ή είναι μακροχρόνια διαδικασία και, τελικά, ίσως, δεν αξίζει τον κόπο. Αυτή η κατάσταση είναι ιδιαίτερα προβληματική, όταν η συνολική ζημία, για όλους τους καταναλωτές, είναι σημαντικού ύψους, αλλά κάθε μεμονωμένος καταναλωτής έχει υποστεί μικρή ζημία. Σε αυτές τις περιπτώσεις, κανείς δεν είναι πρόθυμος να καταθέσει κάποια διεκδίκηση, επιτρέποντας, έτσι, σε κάποιους επιχειρηματίες να πραγματοποιούν παράνομα, αλλά σημαντικού ύψους κέρδη. Έτσι, οι μηχανισμοί συλλογικών αγωγών διευκολύνουν την πρόσβαση των καταναλωτών, στη δικαιοσύνη, τους δίνουν τη δυνατότητα να συγκεντρώσουν πληροφορίες και διευκολύνουν την οικονομία κλίμακας, ενώ συμβάλουν, στην εξισορρόπηση των ανισοτήτων, με τους εμπόρους.

2.2. Για τους Δικαστές και το νομικό σύστημα

Σε περιπτώσεις μαζικής ζημίας, η κατάθεση πολλών όμοιων ατομικών διεκδικήσεων μπορεί να θέσει, σε κίνδυνο, τη λειτουργία όλου του νομικού συστήματος. Για παράδειγμα στη Γερμανία, η υπόθεση της Deutsche Telecom, συγκέντρωσε πάνω από 15.000 ατομικές διεκδικήσεις, και πάνω από 700 δικηγόρους, με αποτέλεσμα την υπερφόρτωση του Πρωτοδικείου της Φρανκφούρτης. Στις Η.Π.Α., ένας δικαστής που ασχολήθηκε, με μια ομαδική προσφυγή, τη δεκαετία του 1970, υπολόγισε ότι η εκδίκαση όλων των εκκρεμών υποθέσεων, χωριστά και ατομικά, θα απαιτούσε 182 χρόνια. Οι ζημιογόνες συνέπειες, που απορρέουν, από το χειρισμό παρόμοιων αγωγών, γενικά, εστιάζουν στη συμφόρηση των δικαστηρίων, στη σπατάλη ανθρώπινων, υλικών και οικονομικών πόρων, ενώ οι οικονομικές δυνατότητες είναι, ήδη, «σφιχτές».

«Χρειάζονται λίγοι, μαθηματικοί υπολογισμοί, για να καταλάβουμε ότι εάν κάθε μια από τις 1100 υποθέσεις εξετάζονταν, χωριστά, επί 38 δικαστικές ημέρες, ένας σημαντικός αριθμός Δικαστών αυτής της χώρας δε θα μπορούσε να κάνει τίποτε άλλο, από το να ασχολείται με την εκδίκαση των υποθέσεων, για τις παρενέργειες του φαρμάκου Benectin»

Ο Δικαστής C.B. Rubin, για την υπόθεση, κατά της κατασκευάστριας εταιρείας Richardson – Merrell, Inc. 17/9/1985

2.3. Για τους εμπόρους

Αντίθετα με την κοινή πεποίθηση, οι μηχανισμοί των συλλογικών αγωγών μπορούν να ωφελήσουν και τους εμπόρους, καθώς τους διευκολύνει να αποφύγουν τον πολλαπλασιασμό των ατομικών διεκδικήσεων και τους επιτρέπει να ξεκαθαρίσουν και να επιλύσουν δικαστικές διαμάχες. Μια τέτοια συγκέντρωση διεκδικήσεων μπορεί να είναι

επωφελής και να βοηθήσει τους εμπόρους να ανταποκριθούν, στις υποχρεώσεις, που τους επιβάλλει το εταιρικό δίκαιο (όπως π.χ. η παροχή πληροφοριών στους μετόχους), ή να αποφύγουν επιπλέον έξοδα συντονισμού.

Συλλογική διευθέτηση μεγάλου αριθμού διεκδικήσεων, στην Ολλανδία: Ένα εργαλείο που ανταποκρίνεται στις ανάγκες των εμπόρων.

Το 2005, η Ολλανδία υιοθέτησε κανόνες, για τη συλλογική διευθέτηση μεγάλου αριθμού διεκδικήσεων, ως μια πρακτική και επείγουσα λύση, στην υπόθεση της δαιθυλοστιλβεστρόλης (συνθετικό οιστρογόνο). Μετά από μια απόφαση του Ανώτατου Ολλανδικού Δικαστηρίου, το έτος 1992, σύμφωνα με την οποία κάποιες φαρμακευτικές εταιρίες κρίθηκαν υπεύθυνες, από κοινού και σε μεγάλο βαθμό, όλοι όσοι είχαν υποστεί βλάβη έπρεπε να διεκδικήσουν, ατομικά, αποζημίωση. Παράλληλα, οι έμποροι έπρεπε να ασχοληθούν, προσωπικά με χιλιάδες ατομικές διεκδικήσεις. Αυτή η κατάσταση οδήγησε το Υπουργείο Δικαιοσύνης και τη βιομηχανία να ζητήσουν την εφαρμογή ενός νέου διαδικαστικού εργαλείου, που συνδύαζε δικαιοσύνη και αποτελεσματικότητα.

Η επονομαζόμενη διαδικασία “WCAM” (διαδικασία συλλογικής διευθέτησης διεκδικήσεων) έδωσε τη δυνατότητα, σε όλους τους διεκδικητές καθώς και στους κατηγορούμενους, να διευθετήσουν όλες τις εκκρεμείς διεκδικήσεις, μια για πάντα.

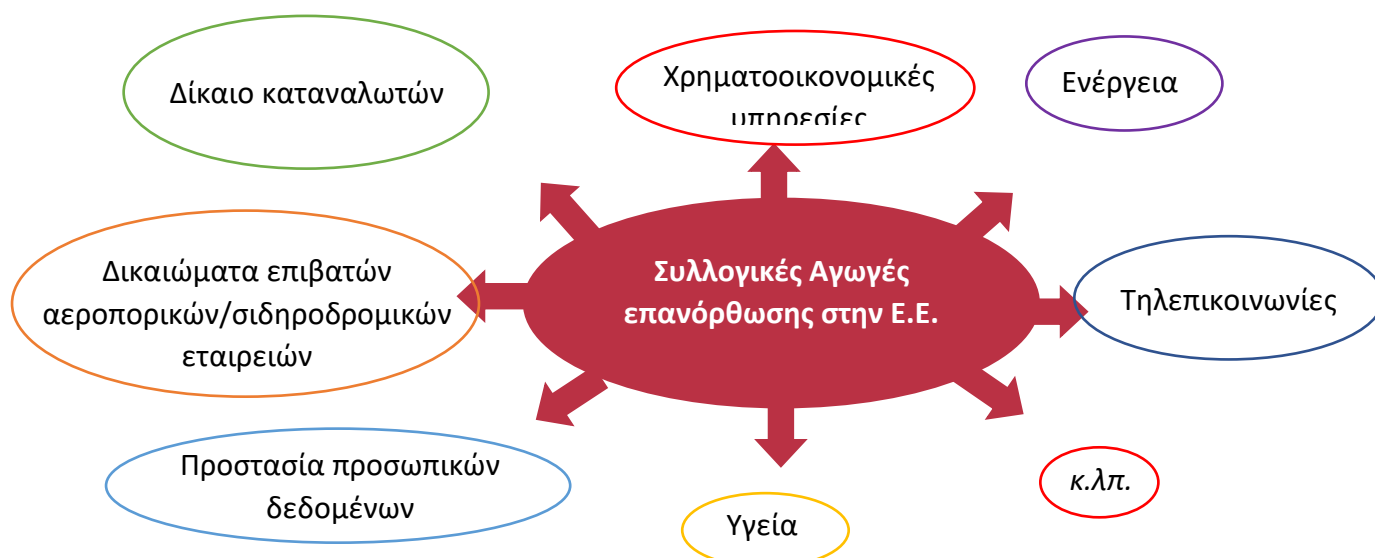
3. ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΑΓΩΓΕΣ: ΣΕ ΠΟΙΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ, ΓΙΑ ΠΟΙΑ ΕΙΔΗ ΖΗΜΙΑΣ ΚΑΙ ΓΙΑ ΠΟΙΕΣ ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΕΙΣ ΙΣΧΥΟΥΝ;

3.1. Πεδίο εφαρμογής

- **Η Οδηγία για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών**

Το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών καλύπτει τις συναλλαγές των επιχειρήσεων, με τους καταναλωτές, στους τομείς, των οποίων η ενωσιακή νομοθεσία αναφέρεται στο Παράσημα Ι αυτής της Οδηγίας (άρθρο 2). Τα κράτη-μέλη μπορούν εφόσον το επιθυμούν να επεκτείνουν το πεδίο εφαρμογής και στην προστασία των δικαιωμάτων και άλλων ομάδων εκτός από τους καταναλωτές συμπεριλαμβανομένων και των επιχειρήσεων. Οι συλλογικές αγωγές δεν περιορίζονται στους τομείς που ρυθμίζονται από το Δίκαιο Καταναλωτή αλλά μπορούν να χρησιμοποιηθούν και όταν παραβιάζονται οι κανόνες σε άλλους τομείς, όπως οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, η προστασία των προσωπικών δεδομένων, οι τουριστικές υπηρεσίες, οι ταξιδιωτικές υπηρεσίες, οι τηλεπικοινωνίες, η ενέργεια. Επομένως, δεν έχει σημασία αν οι καταναλωτές αναφέρονται, ως «επιβάτες», «χρήστες», «μικροεπενδυτές», «πελάτες», «κάτοχοι δεδομένων», ή με κάποια άλλη

ονομασία. Όλες οι νομοθετικές ενέργειες που καλύπτονται από την Οδηγία για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών καταγράφονται στο Παράρτημα Ι.

Πρέπει να τονίσουμε ότι κάποιες διατάξεις των νομοθετικών πράξεων, που αναφέρονται στο Παράρτημα Ι, **δεν εμπίπτουν, στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών**. Η Οδηγία εφαρμόζεται μόνο όταν οι διατάξεις, που παραβιάζονται, αφορούν την προστασία των δικαιωμάτων των καταναλωτών. Είναι, λοιπόν, πολύ σημαντικό να επιβεβαιώνεται, για κάθε νομοθετική πράξη, ποιες διατάξεις εμπίπτουν σε αυτήν την Οδηγία.

Για παράδειγμα:

- Όλες οι διατάξεις της Οδηγίας (ΕΕ) 2005/29, για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, εμπίπτουν στην Οδηγία για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών.
- Μόνον κάποιες διατάξεις της Οδηγίας (ΕΕ) 2001/83 για τα φάρμακα, που προορίζονται για ανθρώπινη χρήση, εμπίπτουν στην Οδηγία για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών (συγκεκριμένα οι διατάξεις των άρθρων 86-90 και 100).

• Συλλογικές αγωγές σε εθνικό επίπεδο

Στα κράτη-μέλη, οι συλλογικές αγωγές μπορεί να καλύπτουν όλους, ή ορισμένους τομείς μόνο. Για παράδειγμα, στη Γαλλία, συλλογικές αγωγές μπορούν να ασκηθούν, για παραβιάσεις της νομοθεσίας για την προστασία των καταναλωτών, για τον ανταγωνισμό για

την υγεία, για τις διακρίσεις και για την προστασία του περιβάλλοντος, ενώ στο Βέλγιο, μόνον καταναλωτικά θέματα, μπορούν να διεκδικηθούν συλλογικά.

3.2. Συλλογικές αγωγές επανόρθωσης στην Ελλάδα

Στη χώρα μας, Ένωση Καταναλωτών που έχει τουλάχιστον πεντακόσια (500) ενεργά μέλη και έχει εγγραφεί στο Μητρώο Ενώσεων Καταναλωτών, πριν από ένα τουλάχιστον έτος, μπορεί να ασκεί, κάθε είδους αγωγή, για την προστασία των γενικότερων συμφερόντων του καταναλωτικού κοινού (συλλογική αγωγή). Η αγωγή αυτή μπορεί να ασκηθεί, όταν η παράνομη συμπεριφορά προσβάλλει τα συμφέροντα τριάντα (30), τουλάχιστον, καταναλωτών.

Η Ένωση Καταναλωτών, που ασκεί τη συλλογική αγωγή, μπορεί να ζητήσει την παράλειψη παράνομης συμπεριφοράς του προμηθευτή, ακόμη και πριν αυτή εκδηλωθεί, ιδίως όταν συνίσταται σε παράβαση των διατάξεων:

- για τους γενικούς όρους των συμβάσεων,
- για τις συμβάσεις εκτός εμπορικού καταστήματος,
- για τις συμβάσεις εξ αποστάσεως,
- για τις υπόλοιπες συμβάσεις πώλησης,
- για την παράδοση των αγαθών,
- για την πληρωμή των αγαθών,
- για τη μετάθεση κινδύνου,
- για την εμπορία από απόσταση χρηματοοικονομικών υπηρεσιών,
- για τη νόμιμη εγγύηση,
- για την ευθύνη του παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα,
- για την υγεία και ασφάλεια των καταναλωτών,
- για την ψυχική υγεία των ανήλικων καταναλωτών,
- για την ευθύνη του παρέχοντος υπηρεσίες,
- για τη διαφήμιση,
- για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές,
- για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης,
- για τα οργανωμένα ταξίδια,
- για τα φάρμακα που προορίζονται για ανθρώπινη χρήση,
- για τη χρονομεριστική μίσθωση,
- για το ηλεκτρονικό εμπόριο,
- για την ιδιωτική τηλεόραση, την τοπική ραδιοφωνία και τη ρύθμιση της ραδιοτηλεοπτικής αγοράς,
- για την παροχή υπηρεσιών,
- για τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά,
- για την εναλλακτική επίλυση καταναλωτικών διαφορών,
- για την ηλεκτρονική επίλυση καταναλωτικών διαφορών.

Η Ένωση Καταναλωτών μπορεί να ζητήσει, επιπλέον:

- τη δέσμευση, την απόσυρση, ή την καταστροφή ελαττωματικών προϊόντων, που είναι επικίνδυνα, για την ασφάλεια, ή την υγεία του καταναλωτικού κοινού, καθώς και τη λήψη μέτρων, όπως είναι η κατάλληλη δημοσίευση του συνόλου, ή μέρους της απόφασης, ή η δημοσίευση επανορθωτικής δήλωσης, ώστε να εκλείψουν τα συνεχιζόμενα αποτελέσματα της παράβασης,
- Χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης,
- Τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων εξασφάλισης των απαιτήσεων του καταναλωτικού κοινού, για την παράλειψη της παράνομης συμπεριφοράς, ή τη χρηματική ικανοποίηση, μέχρι την έκδοση εκτελεστής απόφασης (σε περίπτωση ελαττωματικών προϊόντων, που είναι επικίνδυνα, για την ασφάλεια, ή την υγεία του καταναλωτικού κοινού, μπορεί να διαταχθεί, ως ασφαλιστικό μέτρο, η δέσμευση αυτών.),
- Την αναγνώριση του δικαιώματος αποκατάστασης της ζημίας, που υφίστανται οι καταναλωτές, από την παράνομη συμπεριφορά.

Συλλογική αγωγή μπορούν να ασκήσουν από κοινού, περισσότερες από μία πρωτοβάθμιες Ενώσεις Καταναλωτών ακόμη και αν καθεμία από αυτές έχει αριθμό ενεργών μελών μικρότερο από το προβλεπόμενο κατώτατο όριο, εφόσον το σύνολο των ενεργών μελών όλων των Ενώσεων υπερβαίνει το όριο αυτό. Συλλογική αγωγή μπορούν να ασκήσουν, από κοινού και περισσότερες πρωτοβάθμιες ή δευτεροβάθμιες Ενώσεις Καταναλωτών, ακόμη και αν η πρωτοβάθμια Ένωση έχει αριθμό ενεργών μελών μικρότερο από το προβλεπόμενο κατώτατο όριο. Η συλλογική αγωγή ασκείται με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου της Ένωσης Καταναλωτών. Ενεργά μέλη των ενώσεων λογίζονται όσα έχουν εκπληρώσει τις ταμειακές τους υποχρεώσεις. Ο αριθμός των μελών αυτών αποδεικνύεται με κοινή υπεύθυνη δήλωση των μελών του διοικητικού συμβουλίου της οικείας ένωσης καταναλωτών.

Η συλλογική αγωγή ασκείται, σε αποκλειστική προθεσμία έξι (6) μηνών, από την τελευταία εκδήλωση της παράνομης συμπεριφοράς, που αποτελεί τη βάση της. Κατ' εξαίρεση, οι απαιτήσεις αποκατάστασης ζημίας υπόκεινται στην παραγραφή του άρθρου 937 του Αστικού Κώδικα (Α.Κ.), δηλαδή μετά από 5 έτη αφότου οι παθόντες πληροφορήθηκαν τη ζημία και τον υπόχρεο σε αποζημίωση. Σε κάθε περίπτωση, η απαίτηση παραγράφεται 20 χρόνια μετά την πράξη. Αν η αδικοπραξία αποτελεί και κολάσιμη πράξη με μεγαλύτερη προθεσμία παραγραφής, αυτή ισχύει και για την αποζημίωση. Αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση συλλογικής αγωγής είναι το πολυμελές πρωτοδικείο της κατοικίας, ή της έδρας του εναγομένου.

Συλλογικές αγωγές για παράλειψη παράνομης συμπεριφοράς προμηθευτή και χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης δικάζονται κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας στη συντομότερη δυνατή δικάσιμο. Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει η απόφαση να καταστεί προσωρινά εκτελεστή. Οι έννομες συνέπειες που προκύπτουν από την απόφαση

αυτή ισχύουν έναντι πάντων, ακόμα και αν δεν ήταν διάδικοι στη σχετική δίκη. Το δεδικασμένο απόφασης που δέχεται εν όλω ή εν μέρει αγωγή για αναγνώριση του δικαιώματος αποκατάστασής της ζημίας ισχύει και υπέρ των ζημιωθέντων καταναλωτών, έστω και αν αυτοί δεν είχαν συμμετάσχει στη σχετική δίκη.

Εφόσον καταστεί αμετάκλητη η δικαστική απόφαση επί συλλογικής αγωγής για αναγνώριση του δικαιώματος αποκατάστασης ζημίας, ο ζημιωθείς καταναλωτής μπορεί με βάση την απόφαση αυτή να γνωστοποιήσει εγγράφως στον προμηθευτή κατά του οποίου εκδόθηκε η εν λόγω απόφαση την απαίτησή του, αναφέροντας τα στοιχεία, που την προσδιορίζουν. Μετά την άπρακτη παρέλευση τριάντα (30) ημερών από την έγγραφη γνωστοποίηση, ο καταναλωτής, εφόσον δεν ικανοποιηθεί, μπορεί να αιτηθεί την έκδοση διαταγής πληρωμής, για την απαίτησή του, από το δικαστήριο, εφόσον αυτή είναι εκκαθαρισμένη, ή μπορεί ευχερώς να εκκαθαριστεί. Η απαίτηση αποδεικνύεται και με ιδιωτικό έγγραφο, το οποίο ως εκ του είδους ή της συνήθειας της συναλλαγής χορηγείται, ως απόδειξη, στους καταναλωτές. Το δικαίωμα άσκησης ατομικής αγωγής των καταναλωτών δεν επηρεάζεται από την απόρριψη του αιτήματος αγωγής της Ένωσης Καταναλωτών.

Ο Υπουργός Ανάπτυξης μπορεί με απόφασή του, που δημοσιεύεται, στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, να καθορίζει τους όρους και τις προϋποθέσεις προσαρμογής της συναλλακτικής συμπεριφοράς των προμηθευτών, όταν οι αποφάσεις επί των αγωγών εξοπλίζονται με ισχύ δεδικασμένου.

Χρηματική ικανοποίηση, λόγω ηθικής βλάβης, για την ίδια παράβαση παρέχεται μία μόνο φορά. Από το ποσό, που επιδικάζεται για χρηματική ικανοποίηση, λόγω ηθικής βλάβης, ποσοστό 20% διατίθεται, στη Γενική Γραμματεία Καταναλωτή, εντός μηνός, από την είσπραξή του, για σκοπούς προώθησης πολιτικών προστασίας του καταναλωτή και εκπαίδευσης του προσωπικού, που ασχολείται, στη Γενική Γραμματεία Καταναλωτή.

Αν αγωγή για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης απορριφθεί αμετάκλητα, ως προφανώς αβάσιμη, ο εναγόμενος προμηθευτής μπορεί να ζητήσει εκ του λόγου αυτού με αγωγή του, η οποία ασκείται εντός προθεσμίας έξι (6) μηνών, από την ημερομηνία κατά την οποία η απορριπτική απόφαση κατέστη αμετάκλητη, αποζημίωση, ή χρηματική ικανοποίηση, λόγω ηθικής βλάβης, από την ενάγουσα Ένωση Καταναλωτών και προσωπικά από τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, τα οποία ευθύνονται εις ολόκληρον.

Συλλογική αγωγή για χρηματική αποζημίωση, λόγω ηθικής βλάβης, μπορούν να ασκούν, κατά των προμηθευτών και τα εμπορικά και βιομηχανικά, βιοτεχνικά και επαγγελματικά επιμελητήρια.

Οι Ενώσεις Καταναλωτών δε δικαιούνται αμοιβής, από τα μέλη τους, για παρεχόμενα σε αυτά ατομικά, ή συλλογικά μέσα προστασίας.

Οι Ενώσεις Καταναλωτών ευθύνονται, για την ακρίβεια των πληροφοριών, που ανακοινώνουν, προς ενημέρωση του καταναλωτικού κοινού. Η ανακοίνωση, στο καταναλωτικό κοινό, αναληθών πληροφοριών, από Ένωση Καταναλωτών καθώς και η παράβαση από αυτή των διατάξεων του νόμου 2251/1994, συνιστά λόγο: α) ανάκλησης της πιστοποίησης της, β) έκπτωσης του διοικητικού συμβουλίου της, γ) αποβολής της από το Εθνικό Συμβούλιο Καταναλωτή και Αγοράς (Ε.Σ.Κ.Α.) και από τα συλλογικά όργανα εκπροσώπησης και δ) διαγραφής της από το Μητρώο.

Τα παραπάνω ισχύουν αυτήν την στιγμή, στη χώρα μας. Έχει αρχίσει, όμως, η διαβούλευση για την ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2020/1828 για τις συλλογικές αγωγές, για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών, στην ελληνική νομοθεσία. Με βάση τις συζητήσεις, κατά τη διαβούλευση, στις οποίες συμμετέχει το ΚΕ.Π.ΚΑ., πολλά σημεία της υφιστάμενης νομοθεσίας αναμένεται να τροποποιηθούν και θα βελτιωθούν. Μια βασική βελτίωση είναι ότι σε περίπτωση αμετάκλητης δικαστικής απόφασης επί συλλογικής αγωγής, για αναγνώριση του δικαιώματος αποκατάστασης ζημίας, ο ζημιωθείς καταναλωτής θα αποζημιώνεται, χωρίς επιπλέον δικές του ενέργειες και έξοδα, όπως απαιτείται, σήμερα.

Η Οδηγία πρέπει να έχει ενσωματωθεί, στην ελληνική νομοθεσία, μέχρι τις 25 Δεκεμβρίου 2022 και να τεθεί σε εφαρμογή, από τις 25 Ιουνίου 2023.

3.3. Ζημίες και επανορθώσεις

Σύμφωνα με την Οδηγία για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών οι συλλογικές/ αντιπροσωπευτικές αγωγές μπορούν να ασκηθούν είτε για απαγόρευση παράνομης συμπεριφοράς προμηθευτή είτε για επιβολή μέτρων επανορθωσης είτε και για τα δύο μαζί.

- Απαγόρευση παράνομης συμπεριφοράς μπορεί να ζητηθεί ακόμα και αν οι μεμονωμένοι καταναλωτές δεν έχουν υποστεί κάποια ζημία. Δεν έχει σημασία αν ο έμπορος παρανόμησε από πρόθεση ή από άγνοια. Με τη συλλογική αγωγή για απαγόρευση παράνομης – καταχρηστικής πρακτικής μπορεί να ζητηθεί από τον έμπορο να καταργήσει καταχρηστικούς όρους, να παράσχει συγκεκριμένη πληροφόρηση, να δημοσιοποιήσει απόφαση δικαστηρίου ή διοικητικής αρχής. Οι μεμονωμένοι καταναλωτές που έχουν υποστεί ζημία από την πρακτική, που απαγορεύτηκε, είναι ελεύθεροι να ζητήσουν αποζημίωση, καταθέτοντας ατομικές αγωγές.
- Μέτρα αποκατάστασης μπορεί να ζητηθούν, με τη μορφή χρηματικής αποζημίωσης, διόρθωσης, αντικατάστασης, μείωση τιμήματος, αναστροφής πώλησης, τερματισμού της σύμβασης, όπως προβλέπεται, από το ενωσιακό και το εθνικό δίκαιο και ανάλογα με την περίπτωση.

Πρέπει να λάβουμε υπόψη μας, ότι η Οδηγία για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών δεν καλύπτει μόνο τις τρέχουσες,

παραβιάσεις, αλλά και εκείνες που έπαψαν, πριν την κατάθεση της αγωγής, ή πριν την ολοκλήρωση της δικαστικής διαδικασίας. Εδώ πρέπει να προσέχουμε τις προθεσμίες παραγραφής, που ισχύουν στο εθνικό δίκαιο. Είναι πολύ σημαντικό ότι η άσκηση μιας συλλογικής αγωγής, είτε για αίτηση απαγόρευσης συμπεριφοράς, είτε για αίτηση μέτρων αποκατάστασης, έχει ως αποτέλεσμα τη διακοπή της παραγραφής, για όσους καταναλωτές αφορά η αγωγή.

- **Μπορούν οι συλλογικές αγωγές να κατατεθούν για όλα τα είδη ζημίας, υλικής και μη;**

Η Οδηγία δεν ξεκαθαρίζει το είδος της ζημίας που καλύπτει. Σε εθνικό επίπεδο, κάποια κράτη-μέλη έχουν περιορίσει τη χρήση των συλλογικών αγωγών, σε συγκεκριμένο είδος ζημίας. Για παράδειγμα στη Γαλλία, συλλογικές αγωγές για αποκατάσταση ζημίας στον τομέα των δικαιωμάτων των καταναλωτών καλύπτουν μόνον την υλική ζημιά. Αντιθέτως, αγωγές, που κατατίθενται για παραβίαση της νομοθεσίας προστασίας προσωπικών δεδομένων, μπορούν να ζητήσουν αποζημίωση μη υλικής ζημιάς.

- **Μπορούμε να διεκδικήσουμε χρηματικές κυρωτικές αποζημιώσεις μέσω συλλογικών αγωγών;**

Οι χρηματικές κυρωτικές αποζημιώσεις είναι ποσά χρηματικά, που επιβάλλονται επιπλέον των χρηματικών αποζημιώσεων, για ζημίες. Στοχεύουν στην τιμωρία του εναγομένου για μια εξοργιστική συμπεριφορά. Αν και οι κυρωτικές αποζημιώσεις είναι πολύ συχνές στις Η.Π.Α., στην Ευρώπη είναι πολύ περιορισμένες. Ελάχιστες ευρωπαϊκές χώρες επιτρέπουν κάποια μορφή κυρωτικής αποζημίωσης (όπως πχ το Η.Β. και η Ιρλανδία). Η Οδηγία για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών προβλέπει ότι η επιβολή χρηματικών κυρωτικών αποζημιώσεων πρέπει να αποφεύγεται, από τα κράτη-μέλη.

3.4. Που κατατίθενται οι συλλογικές αγωγές;

Είναι πολύ σημαντικό να εντοπίσουμε το δικαστήριο, ενώπιον του οποίου μπορεί να κατατεθεί συλλογική αγωγή.

Στην Ελλάδα, σύμφωνα με το άρθρο 10 παράγραφος 19 του Ν2251/1994 αποκλειστικά αρμόδιο για την εκδίκαση συλλογικής αγωγής είναι το πολυμελές πρωτοδικείο της κατοικίας, ή της έδρας του εναγόμενου.

Η Οδηγία για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών αφήνει, στη διακριτική ευχέρεια των κρατών-μελών, να αποφασίσουν αν οι συλλογικές αγωγές θα κατατίθενται, ενώπιον των δικαστηρίων, ή των διοικητικών αρχών, ή και των δύο, ανάλογα με την ισχύουσα νομοθεσία, ή τον τομέα της οικονομίας, που αφορά η αγωγή.

Στην Ελλάδα ισχύει αυτό που αναφέρουμε παραπάνω. Πιστεύουμε ότι δε θα αλλάξει τώρα, με την ενσωμάτωση της Οδηγίας αυτής.

- **Ειδικά δικαστήρια για τις συλλογικές αγωγές;**

Κάποια κράτη-μέλη έχουν συστήσει ειδικά δικαστήρια για το χειρισμό των εθνικών συλλογικών αγωγών. Στόχος αυτής της ενέργειας είναι η απόκτηση εξειδικευμένης γνώσης και εμπειρίας και η διασφάλιση ότι το δικαστήριο διαθέτει επαρκές και κατάλληλο προσωπικό και υποδομές για να χειριστεί συλλογικές αξιώσεις.

Για παράδειγμα, στο Βέλγιο, το Εμπορικό Δικαστήριο των Βρυξελλών έχει αποκλειστική αρμοδιότητα σε πρώτο βαθμό για τις συλλογικές αγωγές επανόρθωσης και το Εφετείο των Βρυξελλών έχει αποκλειστική αρμοδιότητα αν ασκηθεί έφεση.

- **Ποιο όργανο είναι γεωγραφικά αρμόδιο για το χειρισμό των συλλογικών αγωγών;**

Η Οδηγία για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών δεν προβλέπει συγκεκριμένους κανόνες, που να υποδεικνύουν ποιο δικαστήριο, ή ποια αρχή είναι αρμόδια, όσον αφορά τη γεωγραφική κάλυψη. Επομένως, θα υπάρξουν διαφορετικοί κανόνες, σε διαφορετικά κράτη-μέλη. Ίσως, κάποια κράτη-μέλη αποφασίσουν να συστήσουν εξειδικευμένα, για συλλογικές αγωγές, δικαστήρια, όπως αυτά που αναφέρονται παραπάνω και κάποια άλλα κράτη-μέλη βασιστούν, στα ήδη υπάρχοντα αστικά δικαστήρια, ορίζοντας αρμόδιο δικαστήριο αυτό της έδρας του εναγομένου εμπόρου.

- **Εντοπίζοντας το αρμόδιο δικαστήριο σε σχέση με τη γεωγραφική κάλυψη.**

Όπως και στην Ελλάδα, στη Γαλλία, αρμόδιο δικαστήριο, για τις συλλογικές αγωγές είναι το δικαστήριο της έδρας του εναγομένου. Π.χ. εάν ο έμπορος έχει έδρα στη Μασσαλία, αρμόδιο δικαστήριο είναι το δικαστήριο της πόλης της Μασσαλίας. Όμως, εάν ο έμπορος έχει έδρα εκτός της Γαλλίας, αρμόδιο δικαστήριο είναι αυτό στο Παρίσι.

Για τις διασυνοριακές συλλογικές αγωγές, εφαρμόζεται ο Κανονισμός (ΕΕ) 1215/2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση των αποφάσεων, σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις.

Στο τμήμα 4 του Κανονισμού: «Διεθνείς δικαιοδοσία σε συμβάσεις καταναλωτών» προβλέπεται:

- Άρθρο 18 του Κανονισμού:

1. Αγωγή του καταναλωτή, κατά του αντισυμβαλλομένου, ασκείται, είτε ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους-μέλους, στο έδαφος του οποίου έχει την κατοικία του ο αντισυμβαλλόμενος, είτε, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η κατοικία του αντισυμβαλλομένου, ενώπιον των δικαστηρίων του τόπου κατοικίας του καταναλωτή.

2. Αγωγή του αντισυμβαλλομένου, κατά του καταναλωτή, ασκείται μόνον ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους-μέλους, στο έδαφος του οποίου έχει την κατοικία του ο καταναλωτής.
  3. Το παρόν άρθρο δεν θίγει το δικαίωμα άσκησης ανταγωγής, ενώπιον του δικαστηρίου, στο οποίο εκκρεμεί, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος τμήματος, η κύρια αγωγή.
- Άρθρο 19 του Κανονισμού: Παρέκκλιση από τις διατάξεις του παρόντος τμήματος είναι δυνατή μόνο με συμφωνία:
    1. μεταγενέστερη της γένεσης της διαφοράς, ή
    2. που επιτρέπει στον καταναλωτή να προσφύγει και σε άλλα δικαστήρια, εκτός από αυτά που προβλέπονται στο παρόν τμήμα, ή
    3. που έχει συναφθεί μεταξύ καταναλωτή και αντισυμβαλλομένου, με κατοικία, ή συνήθη διαμονή, κατά το χρόνο σύναψης της σύμβασης, στο ίδιο κράτος-μέλος και απονέμει διεθνή δικαιοδοσία, στα δικαστήρια αυτού του κράτους-μέλους, εκτός αν το δίκαιο αυτού του κράτους-μέλους απαγορεύει τέτοια συμφωνία.

4. ΈΝΝΟΜΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ: ΠΟΙΟΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΑΣΚΕΙ ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΑΓΩΓΕΣ

4.1. Το Ευρωπαϊκό μοντέλο

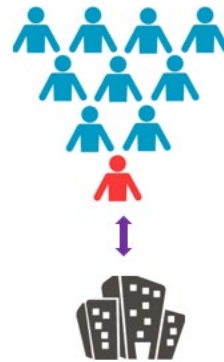
Οι συλλογικές αγωγές, που θεσμοθετούνται με την Οδηγία για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών καθώς και οι περισσότεροι διαδικαστικοί μηχανισμοί, που λειτουργούν, στα κράτη-μέλη, ακολουθούν ένα παρόμοιο μοντέλο, που βασίζεται, στους νομιμοποιούμενους φορείς, δηλαδή σε οργανισμούς, ή δημόσιους φορείς, που εκπροσωπούν τα συμφέροντα των καταναλωτών και οι οποίοι έχουν οριστεί, από το κράτος-μέλος, ως νομιμοποιούμενοι, για την άσκηση συλλογικών αγωγών.

Το μοντέλο αναφέρεται σε καταστάσεις, όπου ένας φορέας (π.χ. Ένωση Καταναλωτών) ασκεί μια αγωγή εκ μέρους μιας ομάδας καταναλωτών, τους οποίους εκπροσωπεί και οι οποίοι δεν λαμβάνουν μέρος στις διαδικασίες. Αυτή η προσέγγιση διαφέρει από το μοντέλο των Η.Π.Α., όπου ένας ή περισσότεροι επώνυμοι ενάγοντες, που είναι μέλη μιας ομάδας, που διεκδικεί αποκατάσταση ζημιάς, αντιδρούν στο δικαστήριο τόσο για τους ίδιους ατομικά όσο και για ολόκληρη την ομάδα.

Το ευρωπαϊκό μοντέλο

Το μοντέλο των Η.Π.Α.

4.2. Τι σημαίνει «νομιμοποιούμενος φορέας» και ποιος δικαιούται να νομιμοποιηθεί ως τέτοιος;

Σύμφωνα με την Οδηγία για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών, «νομιμοποιούμενος φορέας» σημαίνει κάθε οργανισμός, ή δημόσιος φορέας, που εκπροσωπεί τα συμφέροντα των καταναλωτών και ο οποίος έχει οριστεί από το κράτος-μέλος, ως νομιμοποιούμενος να ασκήσει συλλογικές αγωγές σύμφωνα με αυτήν την Οδηγία. Στους νομιμοποιούμενους φορείς περιλαμβάνονται και Ενώσεις Καταναλωτών που εκπροσωπούν μέλη από περισσότερα από ένα κράτος-μέλος (άρθρο 3 (4) και 4 της Οδηγίας).

Οργανώσεις που είναι νομικές οντότητες και δημιουργούνται μετά από ένα συγκεκριμένο γεγονός π.χ. ένα ατύχημα και πιθανόν συγκεντρώνουν άτομα που υπέστησαν ζημία, από μια συγκεκριμένη κατάσταση μαζικής ζημίας, μπορεί να οριστούν ως «νομιμοποιούμενοι φορείς» με σκοπό την άσκηση συγκεκριμένης εγχώριας συλλογικής αγωγής, κατόπιν αιτήματος του φορέα αυτού, εφόσον το κράτος-μέλος δώσει τη δυνατότητα αυτή κατά την μεταφορά της Οδηγίας, στο εθνικό δίκαιο (Προοίμιο 28 και άρθρο 4 (6) της Οδηγίας). Τέτοιου είδους οργανώσεις δεν μπορούν να καταθέσουν διασυνοριακές συλλογικές αγωγές.

Στην Ελλάδα, τέτοια πρόβλεψη δεν υπάρχει στο Ν.2251/1994 και από τις συζητήσεις που έγιναν για την ενσωμάτωση της Οδηγίας για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών μάλλον δε θα μεταφερθεί αυτή η διάταξη. Άλλωστε, για να οριστεί μια οντότητα ως νομιμοποιούμενος φορέας απαιτείται τουλάχιστον ένα έτος δραστηριότητας πριν την κατάθεση της εγχώριας συλλογικής αγωγής.

4.3. Νομιμοποιούμενοι φορείς για συλλογικές αγωγές, εγχώριες και διασυνοριακές

Η Οδηγία για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών εισάγει διαχωρισμό, ανάμεσα στους νομιμοποιούμενους φορείς, που μπορούν να καταθέσουν διασυνοριακές συλλογικές αγωγές και σε αυτούς, που μπορούν να καταθέσουν εγχώριες συλλογικές αγωγές.

Εγχώριες συλλογικές αγωγές	Διασυνοριακές συλλογικές αγωγές.
Μια συλλογική αγωγή κατατίθεται στα δικαστήρια του κράτους, όπου νομιμοποιείται ο φορέας, που την καταθέτει.	Μια συλλογική αγωγή κατατίθεται, από φορέα που νομιμοποιείται σε ένα κράτος-μέλος, στα δικαστήρια άλλου κράτους-μέλους.
Π.χ. φορέας νομιμοποιούμενος, στην Ισπανία , μπορεί να καταθέσει συλλογική αγωγή στην Ισπανία .	Π.χ. ένας φορέας που νομιμοποιείται, στη Σλοβακία , καταθέτει συλλογική αγωγή, στη Λιθουανία .

Όταν η συλλογική αγωγή κατατίθεται από νομιμοποιούμενο φορέα στο κράτος-μέλος, όπου αυτός νομιμοποιείται, η συλλογική αγωγή θεωρείται εγχώρια, ακόμα και αν στρέφεται εναντίον εμπόρου που έχει την έδρα του σε άλλο κράτος-μέλος και ακόμα και αν στη συλλογική αγωγή συμπεριλαμβάνονται καταναλωτές από διάφορα κράτη-μέλη. Επομένως, το κράτος- μέλος στο οποίο ασκείται η συλλογική αγωγή πρέπει να αποτελεί το κριτήριο για τον τύπο της αγωγής που ασκείται (Προοίμιο 23 της Οδηγίας).

4.4. Πως ένας φορέας μπορεί να χαρακτηριστεί «νομιμοποιούμενος φορέας»

Τα κράτη-μέλη ορίζουν τους νομιμοποιούμενους φορείς τόσο για τις εγχώριες όσο και για τις διασυνοριακές συλλογικές αγωγές (άρθρο 4 (1) (2) της Οδηγίας). Η Οδηγία για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών θέτει συγκεκριμένες προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν οι νομιμοποιούμενοι φορείς ώστε να μπορούν να καταθέσουν διασυνοριακή συλλογική αγωγή αλλά αυτές δεν αφορούν τους φορείς που καταθέτουν εγχώριες συλλογικές αγωγές (άρθρο 4 (3) της Οδηγίας).

Τα κράτη-μέλη μπορούν να θέσουν συγκεκριμένες προϋποθέσεις και για τους νομιμοποιούμενους φορείς που καταθέτουν εγχώριες, συλλογικές αγωγές. Αυτές, όμως, πρέπει να είναι σύμφωνες με την Οδηγία για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών (άρθρο 4 (4) της Οδηγίας).

Οι προϋποθέσεις που θέτει η Οδηγία για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών και που πρέπει να πληρούν οι νομιμοποιούμενοι φορείς για κατάθεση διασυνοριακών συλλογικών αγωγών είναι:

✓ Προϋποθέσεις για τη **δομή** του νομιμοποιούμενου φορέα:

- Πρέπει να είναι νομικό πρόσωπο, που συστάθηκε σύμφωνα την εθνική νομοθεσία (άρθρο 4 (3) α της Οδηγίας).
- Πρέπει να έχει μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα (άρθρο 4 (3) γ της Οδηγίας).

✓ Προϋποθέσεις, για τις **δραστηριότητες** του νομιμοποιούμενου φορέα:

- Πρέπει να μπορεί να αποδείξει 12 μήνες πραγματικής δημόσιας δραστηριότητας, για την προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών, πριν την αίτηση ορισμού του, ως νομιμοποιούμενου φορέα (άρθρο 4 (3) α της Οδηγίας).
- Σύμφωνα με τους σκοπούς του καταστατικού του πρέπει να αποδεικνύεται η ύπαρξη έννομου συμφέροντός του, στην προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών (άρθρο 4 (3) β της Οδηγίας).
- Δεν πρέπει να υπόκειται, σε διαδικασία αφερεγγυότητας, ούτε να έχει κηρυχθεί αφερεγγυος.(άρθρο 4 (3) δ της Οδηγίας).

✓ Προϋποθέσεις, για την **ανεξαρτησία** του νομιμοποιούμενου φορέα:

- Πρέπει να είναι ανεξάρτητος και δεν επηρεάζεται, από πρόσωπα πέραν των καταναλωτών (άρθρο 4 (3) ε της Οδηγίας).
- Πρέπει να διαθέτει θεσπισμένες διαδικασίες, για να αποκλείει επιρροή από τρίτους καθώς και την οποιαδήποτε σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ του ιδίου, των χρηματοδοτών του και του συμφέροντος των καταναλωτών (άρθρο 4 (3) ε της Οδηγίας).

✓ Προϋποθέσεις, που αφορούν τη **διαφάνεια**, στη λειτουργία του νομιμοποιούμενου φορέα:

- Πρέπει να δημοσιοποιεί, σε απλή και κατανοητή γλώσσα, με όλα τα κατάλληλα μέσα, ιδίως στον ιστότοπό του, πληροφορίες, που αποδεικνύουν ότι ο φορέας πληροί τα παραπάνω κριτήρια και πληροφορίες, σχετικά με τις πηγές χρηματοδότησής του γενικά, την οργανωτική και διαχειριστική δομή του, τη δομή των μελών του, τον καταστατικό του σκοπό και τις δραστηριότητές του (άρθρο 4 (3) στ της Οδηγίας).

Προϋποθέσεις, που θέτει η Οδηγία, για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών, για τους νομιμοποιούμενους φορείς για την κατάθεση εγχώριων συλλογικών αγωγών:

Οι απαιτήσεις, για τους νομιμοποιούμενους φορείς, για την κατάθεση εγχώριων συλλογικών αγωγών, τίθενται σε εθνικό επίπεδο. Η Οδηγία αυτή δίνει στα κράτη-μέλη τη δυνατότητα να θέσουν τις ίδιες απαιτήσεις, που θέτουν για τους νομιμοποιούμενους φορείς, οι οποίοι μπορούν να καταθέσουν διασυνοριακές συλλογικές αγωγές. Μπορούν, λοιπόν, τα κράτη-μέλη να θέσουν διαφορετικές απαιτήσεις. Όμως οι απαιτήσεις πρέπει να συνάδουν, με τους στόχους της Οδηγίας, για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών (άρθρο 4 (4) της Οδηγίας).

Στην Ελλάδα, η πρόταση, που συζητείται, με τη μεταφορά της Οδηγίας, για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών προβλέπει τις ίδιες προϋποθέσεις, για τους νομιμοποιούμενους φορείς και για τις εγχώριες και για τις διασυνοριακές συλλογικές αγωγές. Σήμερα, οι προϋποθέσεις, για την αναγνώριση μιας Ένωσης Καταναλωτών, στην Ελλάδα, περιγράφονται στο άρθρο 10 παράγραφος 1 έως 12 του Ν. 2251/1994.

4.5. Ποιες είναι οι συνέπειες ορισμού ενός νομιμοποιούμενου φορέα;

Σύμφωνα με την Αρχή Αμοιβαίας Αναγνώρισης, οι νομιμοποιούμενοι φορείς σε ένα κράτος-μέλος για να καταθέτουν διασυνοριακές συλλογικές αγωγές πρέπει να αναγνωριστούν ως νομιμοποιούμενοι φορείς σε όλα τα κράτη-μέλη (άρθρο 6 της Οδηγίας).

Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, οι νομιμοποιούμενοι φορείς, έχουν όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του ενάγοντος στη διαδικασία. Οι μεμονωμένοι καταναλωτές, τους οποίους αφορά μια συλλογική αγωγή, μπορούν να επωφελούνται από την παύση ή την απαγόρευση συμπεριφοράς προμηθευτή και/ή από την επανόρθωση/αποκατάσταση της ζημιάς, που τυχόν υπέστησαν (άρθρο 7 (6) της Οδηγίας).

Μπορούν οι καταναλωτές να παρέμβουν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας; Οι μεμονωμένοι καταναλωτές, τους οποίους αφορά μια συλλογική αγωγή δεν θεωρούνται διάδικοι κατά τη διάρκεια της διαδικασίας. Έτσι, δεν έχουν δικαίωμα παρέμβασης, στις διαδικασίες που έχουν αναλάβει οι νομιμοποιούμενοι φορείς, ούτε μπορούν να ζητήσουν αποδεικτικά στοιχεία, εντός των διαδικασιών. Παρόλα αυτά, τα κράτη-μέλη έχουν τη δυνατότητα να δώσουν το δικαίωμα σε μεμονωμένους καταναλωτές, τους οποίους αφορά η συλλογική αγωγή και ο επακόλουθος διακανονισμός να αρνηθούν το διακανονισμό, ή να υποβάλουν έφεση αλλά μόνο για το τμήμα της απόφασης που τους αφορά.

4.6. Είναι δημόσια διαθέσιμες οι πληροφορίες για τους νομιμοποιούμενους φορείς;

Κάθε κράτος μέλος πρέπει να δημιουργήσει ένα μητρώο των νομιμοποιούμενων φορέων, που έχει ορίσει εκ των προτέρων, για τον σκοπό της άσκησης διασυνοριακών αντιπροσωπευτικών αγωγών, όπου αναγράφεται το όνομα και ο καταστατικός σκοπός των εν λόγω νομιμοποιούμενων φορέων. Τα κράτη-μέλη θέτουν αυτόν τον κατάλογο, στη διάθεση του κοινού. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συντάσσει και δημοσιοποιεί κατάλογο των νομιμοποιούμενων φορέων όλων των κρατών-μελών και τον επικαιροποιεί, όποτε της κοινοποιούνται αλλαγές, από τα κράτη-μέλη (άρθρο 5 (1) της Οδηγίας).

Τα κράτη-μέλη εξασφαλίζουν ότι οι πληροφορίες, σχετικά με τους νομιμοποιούμενους φορείς που έχουν οριστεί εκ των προτέρων, για τον σκοπό της άσκησης εγχώριων αντιπροσωπευτικών αγωγών, καθίστανται διαθέσιμες στο κοινό (άρθρο 5 (2) της Οδηγίας).

Στην Ελλάδα, σύμφωνα με τις μέχρι σήμερα συζητήσεις για την ενσωμάτωση της Οδηγίας, για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών, οι νομιμοποιούμενοι φορείς, που εδρεύουν στην Ελλάδα, πρέπει να ζητήσουν την καταχώρηση τους, στο Μητρώο Νομιμοποιούμενων φορέων. Για την καταχώρισή τους, στο Μητρώο και τη χορήγηση βεβαίωσης εγγραφής τους, σε αυτό, πρέπει να υποβάλλουν, στη Γενική Διεύθυνση Αγοράς και Προστασίας Καταναλωτή εγγράφως, ή σε άλλο σταθερό μέσο, αίτηση εγγραφής, συνοδευόμενη από συγκεκριμένα στοιχεία.

4.7. Οι νομιμοποιούμενοι φορείς παρακολουθούνται, όσον αφορά τη συμμόρφωση τους με τις απαιτήσεις της νομοθεσίας; Μπορεί να χάσουν το καθεστώς του νομιμοποιούμενου φορέα;

Στην περίπτωση κατά την οποία κράτος-μέλος ή η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αμφιβολίες, όσον αφορά το κατά πόσον νομιμοποιούμενος φορέας πληροί τα κριτήρια, που θέτει η νομοθεσία, το κράτος-μέλος που ενέκρινε τον εν λόγω νομιμοποιούμενο φορέα διερευνά τις αμφιβολίες. Κατά περίπτωση, το κράτος μέλος μπορεί να ανακαλέσει την έγκριση του εν λόγω νομιμοποιούμενου φορέα, αν δεν πληροί πλέον ένα ή περισσότερα από τα κριτήρια.

Τα κράτη-μέλη αξιολογούν, τουλάχιστον ανά πενταετία, κατά πόσον οι νομιμοποιούμενοι φορείς εξακολουθούν να πληρούν τα κριτήρια που απαριθμούνται στη νομοθεσία και διασφαλίζουν ότι ο νομιμοποιούμενος φορέας χάνει την ιδιότητά του ως τέτοιος αν παύσει να πληροί ένα ή περισσότερα από αυτά τα κριτήρια τα οποία τίθενται στο άρθρο 4(3) της Οδηγίας (άρθρο 5 (3) και (4) της Οδηγίας)

Ο εναγόμενος σε αντιπροσωπευτική αγωγή- έμπορος έχει το δικαίωμα να εγείρει δικαιολογημένες αμφιβολίες ενώπιον του δικαστηρίου ή της διοικητικής αρχής, σχετικά με τη συμμόρφωση ενός νομιμοποιούμενου φορέα με τα κριτήρια, που απαριθμούνται στη νομοθεσία (άρθρο 5 (3) της Οδηγίας).

Στην πρόταση του Υπουργείου Ανάπτυξης, για την ενσωμάτωση της Οδηγίας για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών, προβλέπεται αξιολόγηση ανά διετία των νομιμοποιούμενων φορέων, με βάση τη δραστηριότητά τους στον τομέα των συλλογικών αγωγών. Το καθεστώς νομιμοποιούμενου φορέα ανακαλείται, όταν ο φορέας δεν πληροί ένα, ή περισσότερα από τα κριτήρια που θέτει η νομοθεσία. Η Γενική Διεύθυνση Αγοράς και Προστασίας Καταναλωτή χορηγεί προθεσμία τριών μηνών στον νομιμοποιούμενο φορέα που δεν πληροί κάποιο/α από τα κριτήρια να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις της νομοθεσίας. Αν δεν το πράξει ανακαλείται η έγκριση του και διαγράφεται από το Μητρώο.

Επίσης, στην πρόταση του Υπουργείου περιλαμβάνονται οι όροι:

- Το Μητρώο είναι δημόσιο βιβλίο και τηρείται σε ηλεκτρονική μορφή στη Γενική Διεύθυνση Αγοράς και Προστασίας Καταναλωτή.
- Το Μητρώο είναι πάντοτε ενημερωμένο και αναρτημένο στην ιστοσελίδα της Γενικής Διεύθυνσης Αγοράς και Προστασίας Καταναλωτή.
- Ενώπιον των ελληνικών δικαστηρίων, μπορεί να ασκηθεί συλλογική αγωγή, από διάφορους νομιμοποιούμενους φορείς διαφορετικών κρατών μελών, σε περίπτωση που η κατ' ισχυρισμό παράβαση των νομοθετημάτων του παραρτήματος Ι, βλάπτει, ή ενδέχεται να προκαλέσει ζημία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών σε διαφορετικά κράτη-μέλη.
- Οι νομιμοποιούμενοι φορείς, που είναι εγγεγραμμένοι στο Μητρώο έχουν τη δυνατότητα άσκησης συλλογικών αγωγών εγχώριων και διασυνοριακών, ενώπιον των ελληνικών δικαστηρίων.
- Κατά την άσκηση συλλογικής αγωγής, ο νομιμοποιούμενος φορέας παρέχει στο δικαστήριο επαρκείς πληροφορίες, σχετικά με τους καταναλωτές, τους οποίους αφορά η συλλογική αγωγή.

5. ΠΟΙΟΥΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ ΑΦΟΡΟΥΝ ΟΙ ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΑΓΩΓΕΣ: ΠΟΤΕ ΚΑΙ ΠΩΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΝΟΝΤΑΙ;

5.1 Ποιους καταναλωτές αφορούν οι συλλογικές αγωγές;

Ο νομιμοποιούμενος φορέας αποφασίζει για ποια ομάδα καταναλωτών θα καταθέσει μια συγκεκριμένη συλλογική αγωγή. Η Οδηγία για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών επιτρέπει διάφορες μορφές.

Ας πάρουμε για παράδειγμα την υπόθεση Dieselgate, στην οποία οι καταναλωτές, που ζημιώθηκαν, κατοικούσαν, σε διάφορα κράτη-μέλη. Ο νομιμοποιούμενος φορέας είχε διάφορες επιλογές:

- Μια πανευρωπαϊκή συλλογική αγωγή: Μια Ένωση Καταναλωτών, εφόσον έχει οριστεί ως νομιμοποιούμενος φορέας μπορεί να καταθέσει συλλογική αγωγή για την προστασία όλων των ευρωπαϊκών καταναλωτών, που υπέστησαν ζημία από τη συγκεκριμένη υπόθεση. Αυτό, ωστόσο, υπό την προϋπόθεση ότι τόσο οι κανόνες στην Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και οι εγχώριοι όσο και το Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο το επιτρέπουν (βλ. κεφάλαιο 11).
- Η ίδια οργάνωση μπορεί να αποφασίσει για την ίδια υπόθεση, για διάφορους λόγους στρατηγικής, να εκπροσωπήσει στη συλλογική αγωγή καταναλωτές μόνο από ένα ή δύο κράτη-μέλη.
- Διάφορες οργανώσεις, από διαφορετικά κράτη-μέλη, μπορούν να συνεργαστούν και να καταθέσουν μια συλλογική αγωγή, ή παράλληλες συλλογικές αγωγές, για διαφορετικές ομάδες καταναλωτών, στην ίδια υπόθεση.

Είναι, επίσης, σημαντικό να έχει αποφασίσει ο νομιμοποιούμενος φορέας αν θα καταθέσει συλλογική αγωγή για την παύση ή την απαγόρευση της παραβατικής συμπεριφοράς προμηθευτή ή για να ζητήσει μέτρα επανόρθωσης και/ή αποκατάστασης ή και για τις δύο περιπτώσεις.

Προκειμένου να ζητήσει ένας νομιμοποιούμενος φορέας μέτρα, για την παύση ή την απαγόρευση παραβατικής συμπεριφοράς προμηθευτών δεν είναι απαραίτητη η ρητή έκφραση της βούλησης των μεμονωμένων καταναλωτών για εκπροσώπησή τους από τον νομιμοποιούμενο φορέα.

- **Έκφραση ρητής, ή σιωπηρής βούλησης**

Ο τρόπος σύστασης της ομάδας των καταναλωτών, τους οποίους αφορά η συλλογική αγωγή, είναι καθοριστικός. Για να γίνει αυτό, υπάρχουν δύο τρόποι:

- Ο μηχανισμός Opt-in: Οι ζημιωθέντες καταναλωτές, τους οποίους αφορά η εν λόγω συλλογική αγωγή εκφράζουν ρητά τη βούλησή τους εντός συγκεκριμένης προθεσμίας, αφού ασκηθεί η εν λόγω συλλογική αγωγή, για να εκπροσωπηθούν από τον νομιμοποιούμενο φορέα στο πλαίσιο της εν λόγω αγωγής και να δεσμευθούν από το αποτέλεσμα της. Πρέπει, δηλαδή, να δηλώσουν ρητά ότι επιθυμούν να αποτελέσουν μέλη της ομάδας, που θα επωφεληθεί από τη συγκεκριμένη συλλογική αγωγή.
- Ο μηχανισμός Opt-out: Οι ζημιωθέντες καταναλωτές, τους οποίους αφορά η εν λόγω συλλογική αγωγή θεωρούνται εκ των προτέρων ότι αποτελούν μέλη της ομάδας, για την οποία κατατίθεται η συλλογική αγωγή. Αν θέλουν να εξαιρεθούν, από τα οφέλη της συλλογικής αγωγής, τότε πρέπει να το δηλώσουν ρητά.

Με απλά λόγια το σύστημα ort-in αποτελείται από ζημιωθέντες που έχουν εκφράσει ρητά την βούληση τους να συμμετέχουν στην ομάδα που θα ασκήσει την συλλογική αγωγή ενώ το σύστημα ort- out απαιτεί από αυτούς να εκφράσουν ρητά την βούληση τους να απέχουν από την άσκηση της αγωγής. Η διαφορά των δύο συστημάτων μπορεί να αποτυπωθεί ως εξής:

5.2 Γιατί αυτό έχει σημασία;

Και τα υπέρ και τα κατά και των δύο μηχανισμών (ort-in και ort-out) έχουν συζητηθεί, εκτενώς. Μελέτες έχουν δείξει ότι οι ομάδες, που συστήνονται με βάση το σύστημα ort-out είναι μεγαλύτερες από τις ομάδες, που συστήνονται με βάση το σύστημα ort-in. Κάποιος εμπειρογνώμονας στον τομέα των συλλογικών αγωγών επιχειρηματολόγησε ότι το μοντέλο ort-in δεν είναι αποτελεσματικό, επειδή έχει υψηλό κόστος, είναι χρονοβόρο και είναι αμφίβολη η συμμετοχή των καταναλωτών. Οι ίδιοι λόγοι που εμποδίζουν τους καταναλωτές να καταθέσουν ατομικές αγωγές, τους εμποδίζουν να εκφράσουν ρητά τη βούλησή τους να εκπροσωπηθούν στο πλαίσιο συλλογικής αγωγής από το νομιμοποιούμενο φορέα. Παράλληλα, το σύστημα ort-out, συχνά έρχεται σε αντίθεση με τα υφιστάμενα νομικά συστήματα. Για παράδειγμα, στη Γαλλία, η νομοθεσία απαγορεύει τη νομική εκπροσώπηση απόντων και αγνώστων εναγόντων.

5.3. Ποιος επιλέγει ανάμεσα στη ρητή και στη σιωπηρή έκφραση βούλησης;

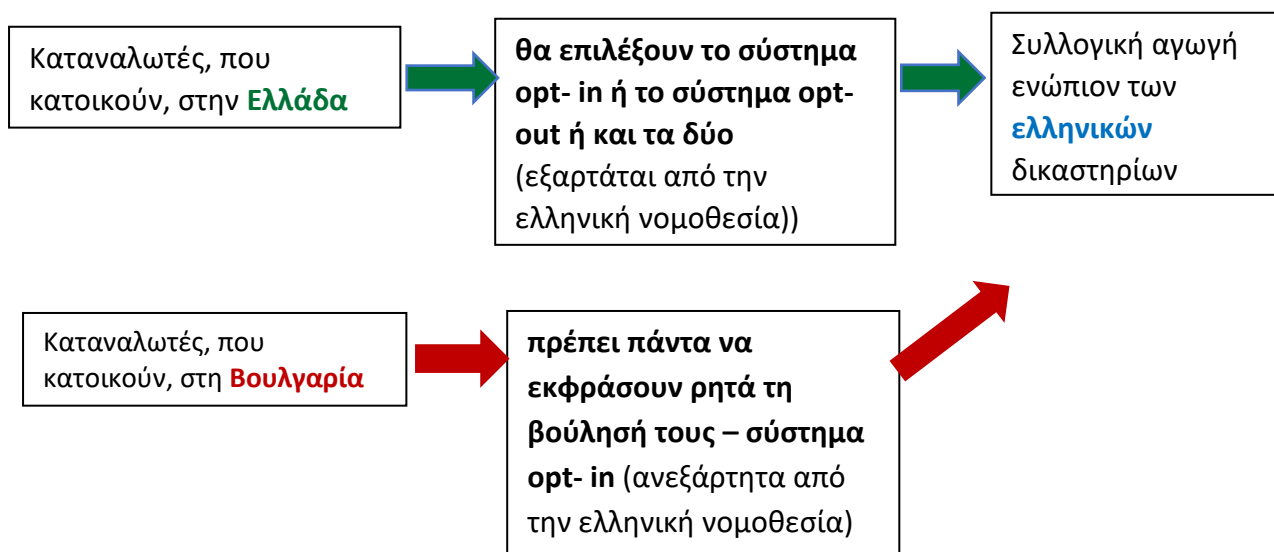
- **Η Οδηγία, για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών**

Η Οδηγία για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών επιτρέπει στα κράτη-μέλη να επιλέξουν αν θα ακολουθήσουν το σύστημα ort-in ή το σύστημα ort- out ή ένα μεικτό σύστημα (άρθρο 9 (2) και (4) της Οδηγίας). Για παράδειγμα, το κράτος-μέλος μπορεί να αποφασίσει ότι το ένα σύστημα θα εφαρμόζεται σε συλλογικές αγωγές που αφορούν συγκεκριμένο τομέα της οικονομίας ή συγκεκριμένους νόμους ή συγκεκριμένη ζημία και το άλλο σύστημα σε άλλες κατηγορίες υποθέσεων. Μπορεί, επίσης, ένα κράτος-μέλος να χρησιμοποιήσει το ένα σύστημα για όλα τα είδη των υποθέσεων. Τελικά, τα κράτη-μέλη μπορούν να δώσουν το δικαίωμα στους δικαστές να

επιλέξουν το μηχανισμό ort- in ή το μηχανισμό ort- out, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες της υπόθεσης.

Τα κράτη-μέλη εξασφαλίζουν ότι οι μεμονωμένοι καταναλωτές, οι οποίοι δεν έχουν τη συνήθη διαμονή τους, στο κράτος-μέλος του δικαστηρίου ενώπιον του οποίου ασκείται συλλογική αγωγή, υποχρεούνται να εκφράσουν, ρητά, τη βούλησή τους να εκπροσωπηθούν, στη συλλογική αγωγή, ούτως ώστε οι εν λόγω καταναλωτές να δεσμευθούν από το αποτέλεσμα αυτής της συλλογικής αγωγής.

Παράδειγμα:

- **Ρητή και σιωπηρή έκφραση βούλησης, στις εθνικές συλλογικές αγωγές**

Όπως φαίνεται, στον παρακάτω πίνακα, τα κράτη-μέλη έχουν διαλέξει διαφορετικούς μηχανισμούς, για τις εθνικές συλλογικές αγωγές.

Χώρα	 Γαλλία	 Πορτογαλία	 Βέλγιο
Μηχανισμός	Μόνο ρητή έκφραση βούλησης	Μόνο σιωπηρή έκφραση βούλησης	Ρητή, ή σιωπηρή έκφραση βούλησης
Ποιος αποφασίζει;	Προβλέπεται στη νομοθεσία.	Προβλέπεται στη νομοθεσία.	Η νομοθεσία επιτρέπει κάποια ευελιξία, στους δικαστές.

Ρητή, ή σιωπηρή, έκφραση βούλησης: Η περίπτωση του Βελγίου

Στο Βέλγιο, οι δικαστές έχουν την ευχέρεια να αποφασίσουν αν θα εφαρμοστεί το σύστημα ort- in ή το σύστημα ort- out. Μόλις κατατεθεί η αγωγή, ο δικαστής αποφασίζει, σύμφωνα με τις ιδιαιτερότητες της υπόθεσης. Υπάρχουν, όμως, κάποιες εξαιρέσεις αυτού του κανόνα:

- Εάν η συλλογική αγωγή ζητά την αποκατάσταση φυσικής ή ηθικής βλάβης, απαιτείται πάντοτε το σύστημα ort- in.

5.4. Πότε οι καταναλωτές πρέπει να εκφράσουν τη βούλησή τους;

- **Η Οδηγία, για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών**

Η Οδηγία για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών επιτρέπει στα κράτη-μέλη να θεσπίζουν κανόνες για το στάδιο της συλλογικής αγωγής για μέτρα επανόρθωσης και/ή αποκατάστασης, κατά το οποίο οι μεμονωμένοι καταναλωτές, τους οποίους αφορά η εν λόγω συλλογική αγωγή, εκφράζουν ρητά ή σιωπηρά τη βούλησή τους, εντός κατάλληλης προθεσμίας, αφού ασκηθεί η εν λόγω συλλογική αγωγή να εκπροσωπηθούν ή όχι από τον νομιμοποιούμενο φορέα στο πλαίσιο της εν λόγω αγωγής και να δεσμευθούν ή όχι από το αποτέλεσμα της (άρθρο 9 (2) της Οδηγίας. Συνήθως, βέβαια, η έκφραση της βούλησης γίνεται μετά την κατάθεση της συλλογικής αγωγής, στα δικαστήρια.

- **Εθνικοί μηχανισμοί συλλογικών αγωγών**

Αρκετά μοντέλα συλλογικών αγωγών υπάρχουν ήδη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Για παράδειγμα, η Γαλλία έχει θεσμοθετήσει ένα σύστημα opt-in «εκ των υστέρων». Πρώτα ο ενάγων φορέας εισάγει τη συλλογική αγωγή, με βάση λίγες ατομικές περιπτώσεις. Στο στάδιο αυτό δεν εμπλέκονται ομάδες καταναλωτών. Έπειτα, το δικαστήριο έχοντας αναλύσει τις ατομικές περιπτώσεις αποφασίζει για την ευθύνη του εναγόμενου εμπόρου και θέτει στην απόφασή του τα κριτήρια και τις προθεσμίες, εντός των οποίων οι μεμονωμένοι καταναλωτές πρέπει να δηλώσουν τη συμμετοχή τους στη συλλογική αγωγή. Τέλος, όταν η απόφαση του δικαστηρίου καταστεί τελεσίδικη, οι μεμονωμένοι καταναλωτές μπορούν να εκφράσουν ρητά τη βούλησή τους και να συμμετέχουν στη συλλογική αγωγή.

6. ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΜΕΜΟΝΩΜΕΝΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

6.1. Ποιος πρέπει να ενημερώσει τους καταναλωτές και πότε;

Η ενημέρωση των καταναλωτών για την άσκηση ή την πρόθεση άσκησης συλλογικής αγωγής είναι σημαντική, καθώς είναι απαραίτητο να διασφαλιστεί ότι οι καταναλωτές γνωρίζουν ότι ξεκίνησε μια διαδικασία, καθώς και ότι συνεχίζουν να ενημερώνονται για την πρόοδο της.

- ***Η Οδηγία, για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών.***

Σύμφωνα με την Οδηγία για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών, οι νομιμοποιούμενοι φορείς πρέπει να παρέχουν συνεχώς-κυρίως στις ιστοσελίδες τους- πληροφόρηση για τις συλλογικές αγωγές, που καταθέτουν ή πρόκειται να καταθέσουν ενώπιον των δικαστηρίων. Στη συνέχεια πρέπει να παρέχουν πληροφόρηση για τη πρόοδο και τα αποτελέσματα αυτών των συλλογικών αγωγών (άρθρο 13 (1) της Οδηγίας).

Τα κράτη-μέλη θεσπίζουν κανόνες, για να διασφαλίσουν ότι οι καταναλωτές, τους οποίους αφορά εν εξελίξει συλλογική αγωγή για μέτρα επανόρθωσης και/ή αποκατάστασης, ενημερώνονται εγκαίρως και με κατάλληλα μέσα για τη συλλογική αγωγή, ώστε να δίδεται η δυνατότητα στους εν λόγω καταναλωτές στο opt- in ή στο opt- out ώστε να εκπροσωπηθούν στην εν λόγω συλλογική αγωγή (άρθρο 13 (2) της Οδηγίας).

Το δικαστήριο πρέπει να απαιτεί, από τον έμπορο, να ενημερώσει τους καταναλωτές, τους οποίους αφορά η συλλογική αγωγή, με έξοδά του, σχετικά με ενδεχόμενες τελικές αποφάσεις, ή για ενδεχόμενους εγκεκριμένους διακανονισμούς, με μέσα κατάλληλα, για τις περιστάσεις της υπόθεσης και εντός καθορισμένων προθεσμιών, κατά περίπτωση, ενημερώνοντας, ατομικά, όλους τους ενδιαφερόμενους καταναλωτές. Η υποχρέωση αυτή δεν ισχύει, εάν οι καταναλωτές ενημερωθούν, για την τελεσίδικη απόφαση, ή τον εγκεκριμένο διακανονισμό, με άλλον τρόπο.

Τα κράτη- μέλη μπορούν να θεσπίζουν κανόνες, δυνάμει των οποίων ο έμπορος θα απαιτείται να παρέχει τις εν λόγω πληροφορίες στους καταναλωτές, μόνο κατόπιν σχετικού αιτήματος του νομιμοποιούμενου φορέα. Τελικά, μπορεί να αφεθεί στην διακριτική ευχέρεια των δικαστηρίων να αποφασίσουν τον τρόπο, με τον οποίο θα ενημερωθούν οι καταναλωτές, τους οποίους αφορά η συλλογική αγωγή (άρθρο 13 (3), Προοίμιο 62 της Οδηγίας).

Οι απαιτήσεις πληροφόρησης εφαρμόζονται, σε νομιμοποιούμενους φορείς, σχετικά με τις τελικές αποφάσεις για την απόρριψη ως απαράδεκτων ή ως αβάσιμων, συλλογικών αγωγών για μέτρα επανόρθωσης και/ή αποκατάστασης (άρθρο 13 (4) της Οδηγίας). Τα κράτη- μέλη μπορούν να διαβεβαιώσουν ότι ο νικητής διάδικος μπορεί να ανακτήσει το κόστος σχετικά με την ενημέρωση των καταναλωτών για την πορεία της συλλογικής αγωγής (άρθρο 13 (5) της Οδηγίας).

Τα κράτη-μέλη μπορούν να δημιουργούν εθνικές ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων, προσβάσιμες στο κοινό, μέσω ιστοτόπων που παρέχουν πληροφορίες για τους

νομιμοποιούμενους φορείς, τις εν εξελίξει και τις ολοκληρωθείσες συλλογικές αγωγές (άρθρο 14 της Οδηγίας).

- **Εθνικοί μηχανισμοί συλλογικών αγωγών**

Οι κανόνες ενημέρωσης των καταναλωτών καθώς και ποιος είναι υποχρεωμένος να πληρώσει το κόστος της ενημέρωσης διαφέρουν, από κράτος-μέλος, σε κράτος-μέλος. Για παράδειγμα: Στη Γαλλία, σύμφωνα με την ισχύουσα, σήμερα, νομοθεσία, για τις συλλογικές αγωγές, η ενάγουσα οργάνωση μπορεί να διαφημίσει την απαίτησή της, μόνο εφόσον το δικαστήριο έχει αποφασίσει την ευθύνη του εμπόρου και αυτή η απόφαση έχει καταστεί τελεσίδικη.

Επιπλέον, κάποια κράτη-μέλη έχουν, ήδη, δημιουργήσει μητρώο, με πληροφορίες, για τις συλλογικές αγωγές π.χ. στην Ολλανδία, πληροφορίες, για όλες τις συλλογικές αγωγές βρίσκονται, στην ιστοσελίδα Rechtspraak <https://www.rechtspraak.nl/Registers/centraal-register-voor-collectieve-vorderingen/> Στη Γερμανία ένα μητρώο βρίσκεται στην ιστοσελίδα του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Δικαιοσύνης. https://www.bundesjustizamt.de/DE/Themen/Buergerdienste/Klageregister/Bekanntmachungen/Klagen_node.html.

6.2. Πως πρέπει να ενημερώνονται οι καταναλωτές, για τις συλλογικές αγωγές;

- ***Η Οδηγία, για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών.***

Σύμφωνα με τα άρθρα 58 και 63 του Προοιμίου της Οδηγίας για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών, η πληροφόρηση που δίνεται στους καταναλωτές πρέπει να είναι ανάλογη με τις συνθήκες της υπόθεσης. Η πληροφόρηση μπορεί να δίνεται μέσα από διάφορα κανάλια:

- την ιστοσελίδα του νομιμοποιούμενου φορέα,
- την ιστοσελίδα του εμπόρου,
- τις εθνικές ή τοπικές εμβέλειας εφημερίδες,
- τα κοινωνικά δίκτυα κ.λπ.

- **Εθνικοί μηχανισμοί συλλογικών αγωγών**

Οι κανόνες διαφέρουν ανάμεσα στα κράτη-μέλη. Στο παρελθόν, οι Ενώσεις Καταναλωτών επέδειξαν μεγάλη δημιουργικότητα όσον αφορά τους τρόπους ενημέρωσης των καταναλωτών. Για παράδειγμα, το 2014, η Ιταλική Ένωση Καταναλωτών Altroconsumo διοργάνωσε πολλές ζωντανές εκδηλώσεις, μερικές από τις οποίες περιλάμβαναν εκπλήξεις για το κοινό στο πλαίσιο της συλλογικής αγωγής κατά της σιδηροδρομικής εταιρείας

Trenord. Στόχος ήταν να αυξήσει τον αριθμό των καταναλωτών, που προσχωρούσαν στη συλλογική αγωγή. Ως αποτέλεσμα πάνω από 6000 καταναλωτές συμμετείχαν στη συλλογική αγωγή.

7. ΠΑΡΑΔΕΚΤΟ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΑΓΩΓΩΝ

7.1. Γιατί πρέπει να υπάρχουν προϋποθέσεις για το παραδεκτό μιας συλλογικής αγωγής;

Τα δικαστήρια κρίνουν το παραδεκτό μιας συλλογικής αγωγής, για δύο λόγους:

- Για να απορρίπτονται οι προδήλως αβάσιμες αγωγές σε αρχικά στάδια, ώστε να αποφεύγεται η συμφόρηση των δικαστηρίων,
- Για να εντοπίσουν υποθέσεις, οι οποίες δεν είναι κατάλληλες για συλλογικές αγωγές.

Βέβαια, η κρίση του παραδεκτού μιας αγωγής έχει και τα μειονεκτήματά της. Κάνει τη διαδικασία πιο μακροχρόνια και πιο πολύπλοκη. Η εμπειρία, σε αρκετές χώρες, έχει δείξει ότι οι κατηγορούμενοι, συνήθως, ξοδεύουν πολύ χρόνο, χρήμα και πόρους, για να αμφισβητήσουν το παραδεκτό μιας συλλογικής αγωγής, σε πρώιμο στάδιο, αναβάλλοντας, έτσι, σημαντικά τις συζητήσεις, για την ουσία της απαίτησης.

7.2. Ποιες είναι οι απατήσεις, ώστε μια συλλογική αγωγή να εκδικαστεί, επί της ουσίας;

- **Η Οδηγία, για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών.**

Η Οδηγία, για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών, προβλέπει στο άρθρο 7, παράγραφος 3, ότι:

- Τα δικαστήρια κρίνουν το παραδεκτό συγκεκριμένης συλλογικής αγωγής σύμφωνα με την Οδηγία, για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών και το Εθνικό Δίκαιο. Στην Ελλάδα, το παραδεκτό της αγωγής ρυθμίζεται από τον Κ.Πολ.Δ.

Η Οδηγία, για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών αφήνει κάποια περιθώρια, στα κράτη-μέλη, να αποφασίσουν κάτω από ποιες συνθήκες, οι συλλογικές αγωγές μπορούν να εισαχθούν, στη ακροαματική διαδικασία. Τα κράτη-μέλη μπορούν να βασιστούν σε ήδη υπάρχουσες διατάξεις, ή να θεσπίσουν νέες συγκεκριμένες για τις συλλογικές αγωγές. Για παράδειγμα, τα κράτη-μέλη μπορούν να αποφασίσουν να επιβάλλουν ένα ελάχιστο αριθμό καταναλωτών, που θα συμμετέχουν στη συλλογική αγωγή, ώστε αυτή να κατατεθεί στο δικαστήριο. Μπορεί, επίσης, να ζητήσουν να υπάρχει συγκεκριμένος βαθμός ομοιότητας, στα παράπονα των καταναλωτών, που συμμετέχουν στη συλλογική αγωγή. Αυτές οι επιπλέον απαιτήσεις, όμως, δεν επιτρέπεται να εμποδίσουν την κατάθεση μιας συλλογικής αγωγής. Επιπλέον, για να μην υπάρχουν

διακρίσεις, οι προϋποθέσεις του παραδεκτού μιας συλλογικής αγωγής πρέπει να είναι ίδιες και για τις εγχώριες και για τις διασυνοριακές συλλογικές αγωγές.

- **Εθνικοί μηχανισμοί συλλογικών αγωγών**

Σε εθνικό επίπεδο κάποια κράτη-μέλη έχουν επιβάλει προϋποθέσεις του παραδεκτού μιας συλλογικής αγωγής, μεταξύ άλλων:

- Ομοιομορφία: Οι ατομικές αξιώσεις των καταναλωτών πρέπει να είναι αρκετά όμοιες και να εγείρουν παρόμοια θέματα, ή να ρυθμίζονται, από την ίδια νομοθεσία. Αυτή η απαίτηση ισχύει, στα περισσότερα κράτη-μέλη, όπου υπάρχει νομοθεσία, για τις συλλογικές αγωγές.
- Ανωτερότητα: Μια συλλογική αγωγή πρέπει να είναι πιο τεκμηριωμένη, από μια ατομική αγωγή. Αυτό ισχύει, στο Βέλγιο, στη Δανία, στη Φιλανδία, στην Ιταλία, στη Λιθουανία.
- Συμμετοχή ελάχιστου αριθμού καταναλωτών: Η συλλογική αγωγή κρίνεται παραδεκτή, μόνον εάν ένας συγκεκριμένος αριθμός παραπόνων μεμονωμένων καταναλωτών μπορεί να παραστεί, για να υποστηρίξει τη συλλογική αγωγή. Αυτό ισχύει στη Λιθουανία και στη Γαλλία. Στην Ελλάδα, για την κατάθεση μιας συλλογικής αγωγής, απαιτείται η έκφραση ρητής βούλησης τουλάχιστον 30 καταναλωτών. Αυτό περιλαμβάνεται και στο σχέδιο του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων, για την ενσωμάτωση της Οδηγίας για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών.

7.3. Ποιος ελέγχει το παραδεκτό μιας συλλογικής αγωγής;

Ανάλογα με το κράτος-μέλος, το Δικαστήριο ή οι διοικητικές αρχές αξιολογούν το παραδεκτό μιας συλλογικής αγωγής. Σε περίπτωση που μια συλλογική αγωγή κριθεί ως απαράδεκτη, τα δικαιώματα των καταναλωτών, τους οποίους αφορά η συλλογική αγωγή, δε θίγονται. Έτσι, ο μεμονωμένος καταναλωτής έχει το δικαίωμα να καταθέσει ατομική αγωγή, ενώπιον δικαστηρίου για το ίδιο θέμα με τη συλλογική αγωγή, που κρίθηκε ως απαράδεκτη. Οι μεμονωμένοι καταναλωτές μπορούν, επίσης, να συμμετέχουν, σε άλλη συλλογική αγωγή.

8. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΑΓΩΓΩΝ

Οι συλλογικές αγωγές είναι μια πολύ ακριβή διαδικασία. Εξαιτίας της φύσης τους δηλαδή ότι εκπροσωπούν εκατοντάδες και συχνά χιλιάδες καταναλωτές, ότι αξιώνουν υψηλά συνολικά ποσά αποζημιώσεων και ότι πρέπει να ανταποκριθούν σε δύσκολα νομικά ζητήματα, το κόστος τους, συχνά ανεβαίνει σε εκατοντάδες χιλιάδες ευρώ.

Στην Ιταλία, η Ένωση Καταναλωτών, Altroconsumo ξόδεψε γύρω στις 200.000 ευρώ, για να ενημερώσει και να καλέσει τους καταναλωτές να λάβουν μέρος, στη συλλογική αγωγή, εναντίον της Volkswagen.

Η Οδηγία, για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών, παρεμβαίνει στο σημείο αυτό. Προβλέπει ότι τα κράτη-μέλη λαμβάνουν μέτρα, που αποσκοπούν στο να διασφαλίσουν ότι η δικαστική δαπάνη, που σχετίζεται με συλλογικές αγωγές, δεν αποτρέπει τους νομιμοποιούμενους φορείς, από το να ασκούν αποτελεσματικά το δικαίωμά τους να ζητήσουν τη λήψη των μέτρων, που προβλέπονται στις συλλογικές αγωγές. Μπορούν, μέσω της νομοθεσίας τους, να μειώσουν κάποια δικαστικά έξοδα, ώστε οι συλλογικές αγωγές να γίνουν φθηνότερες, για τις ενάγουσες Ενώσεις Καταναλωτών. Για παράδειγμα, ο Αστικός Κώδικας, στην Πορτογαλία προβλέπει ότι τα δικαστικά έξοδα, για μια συλλογική αγωγή, δεν μπορούν να υπερβαίνουν τις 60.000 ευρώ. Έτσι, μειώνονται, σημαντικά, τα δικαστικά έξοδα, καθώς, σε περιπτώσεις που το συνολικό ποσό των αποζημιώσεων, για ζημία, είναι πολύ υψηλό (π.χ. μερικά εκατομμύρια ευρώ) τα δικαστικά έξοδα περιορίζονται, στις 60.000 ευρώ. Στη Γερμανία, υπάρχει, επίσης, μια παρόμοια διάταξη, που ορίζει το ανώτατο όριο δικαστικών εξόδων, στις 250.000 ευρώ. Επίσης, η Οδηγία, για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών, επιτρέπει, στα κράτη-μέλη να καθορίζουν κανόνες, που επιτρέπουν, στους νομιμοποιούμενους φορείς, να απαιτούν, από τους καταναλωτές, που έχουν εκφράσει τη βούλησή τους να εκπροσωπηθούν, από τον νομιμοποιούμενο φορέα, σε συγκεκριμένη συλλογική αγωγή, για μέτρα επανόρθωσης και/ή αποκατάστασης, να καταβάλουν περιορισμένα τέλη εγγραφής, ή παρόμοια επιβάρυνση, προκειμένου να συμμετάσχουν, στην εν λόγω συλλογική αγωγή.

Κατά τη διάρκεια της διαβούλευσης, συζητήθηκε το θέμα αυτό. Η πρόταση, από το Υπουργείο, είναι να εισπράττεται η συνδρομή μέλους και να μην υπάρχει άλλη οικονομική επιβάρυνση.

Παρόλες αυτές τις προβλέψεις, το κόστος των συλλογικών αγωγών μπορεί να είναι απαγορευτικό, για μη κερδοσκοπικές οντότητες, όπως οι Ενώσεις Καταναλωτών. Οι αμοιβές

των δικηγόρων είναι υψηλές, ειδικά, όταν υπάρχουν προσφυγές, κατά των αποφάσεων, σε ανωτέρου βαθμού δικαστήρια. Επίσης, μπορεί να υπάρχει ανάγκη χρησιμοποίησης ειδικών επιστημόνων, εργαστηριακών ελέγχων κ.λπ., για να τεκμηριωθεί μια συλλογική αγωγή.

Εν συντομία, κάποια μορφή χρηματοδότησης των συγκεκριμένων αγωγών είναι απαραίτητη. Στις πλέον συνήθεις επιλογές, περιλαμβάνονται οι κρατικές επιχορηγήσεις, κεφάλαια από ειδικά αποθεματικά ταμεία, νομικές ασφάλειες και χρηματοδοτήσεις από τρίτους. Κάθε μια από αυτές τις επιλογές έχει και μειονεκτήματα, οπότε ένας συνδυασμός των διαθέσιμων χρηματοδοτήσεων θα ήταν η καλύτερη λύση.

Η χρηματοδότηση, από τρίτους, είναι η πλέον αντιφατική χρηματοδότηση, ίσως ακόμα και επικίνδυνη. Συνήθως, αυτοί οι χρηματοδότες λαμβάνουν ποσοστό προμήθειας, από το ποσό, που εκδικάζεται, γιατί θεωρούν αυτή τη χρηματοδότηση, επένδυση. Έτσι, όμως, οι καταναλωτές θα λάβουν μειωμένα ποσά, ως αποζημίωση, εκτός, φυσικά και αν ο έμπορος, εναντίον του οποίου ασκείται η συλλογική αγωγή καλύψει και την προμήθεια αυτή, συμμορφούμενος με την αρχή: «αυτός που χάνει, πληρώνει». Ένα επιχείρημα υπέρ αυτού του είδους χρηματοδότησης, είναι ότι ο χρηματοδότης αξιολογεί πολύ προσεκτικά, την υπόθεση και τις πιθανότητες επιτυχίας και αυτή η αξιολόγηση μπορεί να είναι χρήσιμη, για την έκβαση της συλλογικής αγωγής. Άλλωστε, ο χρηματοδότης θέλει να εξασφαλίσει την επένδυσή του.

Η Οδηγία, για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών, προβλέπει ασφαλιστικές δικλείδες, για τη χρήση τέτοιας χρηματοδότησης, ώστε να αποφεύγεται σύγκρουση συμφερόντων, αντίθεση με την εθνική νομοθεσία και να διασφαλίζεται ότι η συλλογική αγωγή στοχεύει, στην συλλογική προστασία των καταναλωτών και σε τίποτε άλλο. Σύμφωνα, λοιπόν, με το άρθρο 10 της Οδηγίας: πρέπει τα κράτη-μέλη να εξασφαλίσουν:

- Οι αποφάσεις νομιμοποιούμενων φορέων στο πλαίσιο συλλογικής αγωγής, μεταξύ άλλων και οι αποφάσεις διακανονισμού, δεν επηρεάζονται, αδικαιολόγητα, από τρίτους, κατά τρόπο που θα μπορούσε να είναι επιζήμιος, για τα συλλογικά συμφέροντα των καταναλωτών, που αφορά η αντιπροσωπευτική αγωγή.
- Η συλλογική αγωγή δεν ασκείται, κατά εναγόμενου, ο οποίος είναι ανταγωνιστής του χρηματοδότη, ή κατά εναγόμενου, από τον οποίο εξαρτάται ο χρηματοδότης.
- Οι νομιμοποιούμενοι φορείς γνωστοποιούν, στη δικαστική, ή στη διοικητική αρχή, οικονομική επισκόπηση, που απαριθμεί τις πηγές χρηματοδότησης, που χρησιμοποιούνται, για την υποστήριξη της συλλογικής αγωγής.

Στην Ελλάδα, δεν επιτρέπεται η χρηματοδότηση Ενώσεων Καταναλωτών, από τρίτους. Στο σχέδιο του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων, αναφέρονται οι παράγραφοι 6 και 8 του άρθρου 10 του Ν.2251/1994 όπου αναγράφονται αναλυτικά, οι πόροι των Ενώσεων Καταναλωτών, καθώς και η απαγόρευση να δέχονται δωρεές, εισφορές και ενισχύσεις κάθε

είδους, από προμηθευτές, ή οργανώσεις τους, καθώς και από πολιτικά κόμματα, ή άλλες πολιτικές οργανώσεις κάθε μορφής.

Το ΚΕ.Π.ΚΑ., στη διαβούλευση, για την ενσωμάτωση της Οδηγίας, για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών, πρότεινε τη δημιουργία ενός ειδικού ταμείου, με σκοπό τη χρηματοδότηση των συλλογικών αγωγών. Τα κεφάλαια αυτού του ταμείου θα προέρχονται από τα υπόλοιπα των κεφαλαίων επανόρθωσης ή/και αποκατάστασης, που έχουν επιδικαστεί και που δε λαμβάνουν οι ζημιωθέντες μεμονωμένοι καταναλωτές, είτε γιατί δεν προλαβαίνουν τις προθεσμίες, που έχουν τεθεί, είτε γιατί δε θέλουν να ακολουθήσουν τη διαδικασία, είτε για άλλους λόγους. Οι Ενώσεις Καταναλωτών θα μπορούν να υποβάλλουν αίτηση και να χρηματοδοτηθούν, για την κατάθεση συλλογικής αγωγής.

9. ΦΙΛΙΚΟΣ ΔΙΑΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΑΓΩΓΩΝ

9.1. Διαβουλεύσεις για να επιτευχθεί φιλικός διακανονισμός

- ***Η Οδηγία, για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών***

Η Οδηγία για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών προβλέπει ότι τα κράτη-μέλη μπορούν να θεσπίσουν διατάξεις εθνικού δικαίου ή να διατηρήσουν διατάξεις εθνικού δικαίου βάσει των οποίων ένας νομιμοποιούμενος φορέας επιτρέπεται να ζητήσει οριστική παύση πρακτικής ή απαγόρευση πρακτικής, που συνιστά παράβαση μόνον αφού έχει ξεκινήσει διαβούλευση, με τον έμπορο, με στόχο να επιτύχει την παύση της παράβασης από τον εν λόγω έμπορο. Εάν ο έμπορος δεν παύσει την παράβαση εντός δύο εβδομάδων από την παραλαβή του αιτήματος για διαβούλευση, ο νομιμοποιούμενος φορέας μπορεί άμεσα να ασκήσει αντιπροσωπευτική αγωγή για την έκδοση απαγορευτικού διατάγματος. Οι εν λόγω πληροφορίες είναι διαθέσιμες στο κοινό.

- ***Εθνικοί μηχανισμοί συλλογικών αγωγών***

Μια τέτοια διαβούλευση απαιτείται, από τις νομοθεσίες συγκεκριμένων κρατών-μελών.

Σε κάποια κράτη-μέλη αυτό το είδος διαβούλευσης είναι απαραίτητο μόλις κατατεθεί η αξίωση και μόνον έτσι μπορεί να προχωρήσει η υπόθεση. Για παράδειγμα, στο Βέλγιο, αφού το δικαστήριο κρίνει τη συλλογική αγωγή παραδεκτή, η ενάγουσα οργάνωση και ο έμπορος πρέπει να ξεκινήσουν διαπραγματεύσεις με στόχο τον φιλικό διακανονισμό. Η διάρκεια της περιόδου των διαπραγματεύσεων αποφασίζεται από το Δικαστή και διαρκεί από 3 έως 6 μήνες. Επιτρέπεται η ανανέωσή της μόνο για μια φορά. Εάν τα μέρη δε συμφωνήσουν, το δικαστήριο αποφασίζει επί της ουσίας της υπόθεσης.

9.2. Διακανονισμοί για μέτρα επανόρθωσης και/ή αποκατάστασης και έλεγχός τους

Η Οδηγία, για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών προβλέπει ότι τα κράτη-μέλη πρέπει να ενθαρρύνουν την κατάθεση συλλογικών αγωγών επανόρθωσης ή/και αποκατάστασης, ώστε να αποζημιώνονται οι καταναλωτές, που έχουν υποστεί ζημία. Τα κράτη-μέλη διασφαλίζουν ότι, σε συλλογική αγωγή, για μέτρα επανόρθωσης και/ή αποκατάστασης:

- ο νομιμοποιούμενος φορέας και ο έμπορος μπορούν, από κοινού, να προτείνουν, στο δικαστήριο, ή στη διοικητική αρχή, διακανονισμό, αναφορικά με την επανόρθωση και/ή αποκατάσταση, υπέρ των ενδιαφερόμενων καταναλωτών, ή
- το δικαστήριο, ή η διοικητική αρχή, έχοντας διαβουλευθεί, με το νομιμοποιούμενο φορέα και τον έμπορο, δύναται να τους καλέσει να καταλήξουν, σε διακανονισμό, σχετικά με την επανόρθωση και/ή αποκατάστασης, εντός συγκεκριμένης προθεσμίας.

Στην Ελλάδα, η προθεσμία αυτή ορίζεται από τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, σε 3 έως 6 μήνες (Άρθρα 214B και 214Γ του Κ.Πολ.Δ.).

Οι διακανονισμοί αυτοί υπόκεινται στον έλεγχο του δικαστηρίου ή της διοικητικής αρχής (άρθρο 11 (2) της Οδηγίας). Το δικαστήριο ή η διοικητική αρχή αξιολογεί, εάν πρέπει να αρνηθεί να εγκρίνει ένα διακανονισμό που αντιβαίνει σε διατάξεις εθνικού δικαίου ή περιλαμβάνει όρους που δε μπορούν να εφαρμοστούν, λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα και τα συμφέροντα όλων των μερών, και ιδίως εκείνα των ενδιαφερόμενων καταναλωτών.

Ο έλεγχος του συμφωνημένου διακανονισμού μπορεί να έχει δύο πιθανά αποτελέσματα (άρθρο 11 (3) της Οδηγίας):

- Εάν το δικαστήριο ή η διοικητική αρχή δεν εγκρίνει το διακανονισμό, συνεχίζει να εκδικάζει τη σχετική συλλογική αγωγή.
  - Εάν το δικαστήριο εγκρίνει το διακανονισμό, αυτός είναι υποχρεωτικός για το νομιμοποιούμενο φορέα, τους εμπόρους και τους καταναλωτές, που αφορά η συλλογική αγωγή. Τα κράτη-μέλη δύναται να θεσπίσουν κανόνες, που παρέχουν τη δυνατότητα, σε μεμονωμένους καταναλωτές, τους οποίους αφορά η συλλογική αγωγή και ο εν συνεχεία διακανονισμός, να αποδεχθούν ή να αρνηθούν να δεσμευτούν από τους διακανονισμούς.
- **Εθνικοί μηχανισμοί συλλογικών αγωγών**

Σε εθνικό επίπεδο, κάποια κράτη-μέλη έχουν υιοθετήσει κανόνες, για τους διακανονισμούς των συλλογικών αγωγών (Βέλγιο, Βουλγαρία, Δανία, Γαλλία, Ιταλία, Λιθουανία, Ολλανδία,

Πολωνία, Πορτογαλία). Σχεδόν όλα αυτά τα κράτη-μέλη δίνουν σημαντικό ρόλο, στους δικαστές, όταν πρόκειται να εγκρίνουν, ή να απορρίψουν μια προτεινόμενη συμφωνία διακανονισμού.

Η δικαστική αξιολόγηση των συμφωνιών συλλογικών διακανονισμών

Στην Ολλανδία, το δικαστήριο πρέπει να αξιολογήσει, εάν το ποσό της αποζημίωσης, που δίνεται, στους καταναλωτές, είναι λογικό και εάν τα συμφέροντα των εκπροσωπούμενων μερών προστατεύονται, επαρκώς. Για την αξιολόγηση αυτή, το Δικαστήριο μπορεί να ζητήσει τη βοήθεια ειδικών, για να ελέγξει το περιεχόμενο των συμφωνημένων διακανονισμών.

Ανάλογα με την περίπτωση, η αξιολόγηση των συμφωνιών διακανονισμών μπορεί να είναι ένα πολύ δύσκολο έργο, για τους δικαστές. Στις Η.Π.Α., ο «Οδηγός τσέπης για τους Δικαστές», που ασχολούνται με ομαδικές προσφυγές, περιλαμβάνει αρκετούς δείκτες που υποδεικνύουν το πιθανό θεμιτό ενός συμφωνημένου διακανονισμού και στον οποίο οι Δικαστές πρέπει να δώσουν μεγάλη προσοχή. .

10. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΤΕΛΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Η Οδηγία, για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών προβλέπει ότι τα κράτη-μέλη εξασφαλίζουν ότι ένα μέτρο επανόρθωσης και/ή αποκατάστασης παρέχει, στους καταναλωτές, τη δυνατότητα να επωφελούνται, από τα μέσα έννομης προστασίας, που προβλέπονται από το εν λόγω μέτρο επανόρθωσης και/ή αποκατάστασης, χωρίς να είναι αναγκαία η άσκηση ξεχωριστής αγωγής. Τα κράτη-μέλη θεσπίζουν, ή διατηρούν κανόνες, σχετικά με τις προθεσμίες, εντός των οποίων οι μεμονωμένοι καταναλωτές μπορούν να επωφελούνται, από μέτρα επανόρθωσης και/ή αποκατάστασης (άρθρο 9 (6) και (7) της Οδηγίας).

Η Οδηγία δεν προβλέπει τρόπους, με τους οποίους θα υλοποιούνται τα μέτρα αποκατάστασης, ή/και επανόρθωσης. Έτσι οι κανόνες μπορεί να διαφέρουν, από κράτος-μέλος, σε κράτος-μέλος. Για παράδειγμα, στο Βέλγιο και στη Γαλλία, το Δικαστήριο μπορεί να ορίσει εκκαθαριστές, για να διευκολύνει τη διανομή των αποζημιώσεων, στους μεμονωμένους καταναλωτές. Συγκρούσεις, κατά των εκκαθάριση και τη διανομή, λύνονται, από το Δικαστήριο.

Τα κράτη-μέλη μπορούν να θεσπίζουν κανόνες σχετικά με την κατάληξη ενδεχόμενων υπολοίπων κεφαλαίων επανόρθωσης και/ή αποκατάστασης, που δεν ανακτώνται εντός των καθορισμένων προθεσμιών (άρθρο 9 (7) της Οδηγίας). Μπορούν για παράδειγμα να κατατίθενται, σε ένα ειδικό ταμείο, με σκοπό τη χρηματοδότηση συλλογικών αγωγών, κατόπιν αιτήσεων των Ενώσεων Καταναλωτών.

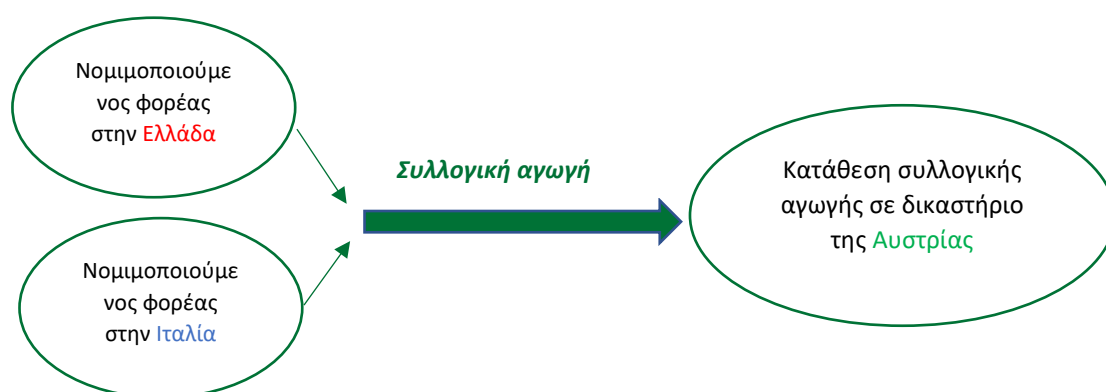
Κατάληξη υπολοίπων κεφαλαίων: Η περίπτωση της επαρχίας της Βρετανικής Κολομβίας, στον Καναδά

Σε περίπτωση ύπαρξης υπόλοιπων κεφαλαίων, στην επαρχία της Βρετανικής Κολομβίας στον Καναδά, το Δικαστήριο διατάσσει ότι το 50% των κεφαλαίων, που δε διανεμήθηκαν πηγαίνουν στο Νομικό Ίδρυμα της Βρετανικής Κολομβίας, το οποίο είναι μια μη κερδοσκοπική οργάνωση, που υποστηρίζει προγράμματα, που διευκολύνουν την πρόσβαση στη δικαιοσύνη.

11. ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΕΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΑΓΩΓΕΣ

11.1. Νομιμοποιούμενοι φορείς εισάγουν συλλογικές αγωγές από κοινού

Σε εφαρμογή της Αρχής της Αμοιβαίας Αναγνώρισης, οι νομιμοποιούμενοι φορείς που έχουν οριστεί εκ των προτέρων σε ένα κράτος-μέλος, για να υποβάλλουν συλλογικές αγωγές πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να υποβάλλουν συλλογικές αγωγές και σε άλλα κράτη-μέλη (άρθρο 6 (1) και (3) της Οδηγίας). Επιπλέον, νομιμοποιούμενοι φορείς από διάφορα κράτη-μέλη, μπορούν να ενώσουν δυνάμεις και να υποβάλλουν συλλογική αγωγή, από κοινού (άρθρο 6 (2) της Οδηγίας).

11.2. Κανόνες ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου που εφαρμόζονται στις συλλογικές αγωγές

Η διαρκώς αυξανόμενη «διεθνοποίηση» του εμπορίου, η κίνηση, δηλαδή, προϊόντων και υπηρεσιών, από κράτος σε κράτος δημιουργεί συχνότερα, καταστάσεις συλλογικής ζημίας, σε μεγάλο αριθμό καταναλωτών. Η ζημία αυτή ανέρχεται, σε μεγάλα ποσά και μπορεί να χαρακτηριστεί διεθνής, αφού αφορά καταναλωτές, που κατοικούν, σε πολλά διαφορετικά κράτη (π.χ. υπόθεση dieselgate) ή αφορά ζημιά, που επέρχεται σε καταναλωτές από πολλά και διαφορετικά κράτη.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θεσμοθετήσει ένα σύνθετο πλαίσιο ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου, που περιλαμβάνει:

- Τον Κανονισμό (ΕΕ) 1215/2012, για τη Διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων, σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (γνωστός ως «Βρυξέλλες 1 bis»)
- Κανονισμός (ΕΕ) 593/2008, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβάσεις (γνωστός ως «Ρώμη I»)
- Κανονισμός (ΕΕ) 864/2007, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές (γνωστός και ως «Ρώμη II»)

Όμως, το Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δημιουργήθηκε, έχοντας υπόψη της ατομικές αγωγές και δομήθηκε πάνω σε αυτού του είδους της αγωγές. Η εφαρμογή του, λοιπόν, σε συλλογικές αγωγές, δημιουργεί πολλά ερωτηματικά, κυρίως γιατί οι ενάγουσες οντότητες μπορεί να έχουν έδρα, σε αρκετές χώρες.

Η Οδηγία, για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών δε θίγει το υφιστάμενο πλαίσιο του ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου. Αυτό σημαίνει ότι δεν υπάρχουν, προς το παρόν, κανόνες ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου, που να έχουν εφαρμογή, στις διασυνοριακές συλλογικές αγωγές επανόρθωσης. Έτσι, λοιπόν, οι νομιμοποιούμενοι φορείς πρέπει να συνεχίσουν να βασίζονται, στον Κανονισμό «Βρυξέλλες 1 bis», για να εντοπίσουν το αρμόδιο δικαστήριο, πριν καταθέσουν την αγωγή τους.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο και η εφαρμογή των κανόνων του Ευρωπαϊκού Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου, στις συλλογικές αγωγές.

Σε αρκετές αποφάσεις, το ευρωπαϊκό Δικαστήριο έδωσε κάποιες οδηγίες, για την εφαρμογή των κανόνων του ευρωπαϊκού ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου, στα συλλογικές αξιώσεις. Για παράδειγμα, στην απόφαση c.343/19 της 19ης Ιουλίου 2020, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο ερμηνεύοντας το άρθρο 7 (2) του Κανονισμού «Βρυξέλλες 1 bis», στο πλαίσιο της εκδίκασης της υπόθεσης Dieselgate, επέτρεψε, στους καταναλωτές, που είχαν υποστεί ζημία, από το σκάνδαλο της Volkswagen να καταθέσουν τις αξιώσεις τους, στα δικαστήρια της χώρας κατοικίας τους.

12. ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ:

- [European Parliament briefing on the adoption of the Representative Actions Directive \(2020\)](#)
- [Report on the implementation of collective redress mechanisms by Member States \(2018\)](#)
- [Study on the State of Collective Redress in the EU in the context of the implementation of the Commission Recommendation \(2017\)](#)
- [Study on Collective redress in the Member States of the European Union \(2018\)](#)
- [Commission Recommendation on collective redress and its implementation \(2013\)](#)
- [Consumer Justice Enforcement Forum \(CoJEF\)](#)
- Background documents, discussion papers and reports prepared by the European Commission services in the context of the [Workshop on the Representative Action Directive](#) which took place in November 2021.
- Οδηγία σχετικά με τις αντιπροσωπευτικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών και για την κατάργηση της οδηγίας 2009/22/EK <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020L1828&from=EN>
- Αναθεώρηση της νομοθεσίας της ΕΕ για τους καταναλωτές — Νέα συμφωνία για τους καταναλωτές https://ec.europa.eu/info/law/law-topic/consumer-protection-law/review-eu-consumer-law_el
- Το Σχέδιο Νόμου για την ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία, της Οδηγίας για τις συλλογικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών
- Κανονισμός (ΕΕ) 1215/2012 για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012R1215&from=EN>
- Κανονισμός (ΕΕ) 593/2008 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές (Ρώμη Ι) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/ALL/?uri=CELEX:32008R0593>
- Κανονισμός για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές («Ρώμη ΙΙ») <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007R0864&from=en>
- Απόφαση c.343/19 της 19ης Ιουλίου 2020, του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου στο πλαίσιο της εκδίκασης της υπόθεσης Dieselgate <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=7B4B98B483F1DDD31D0BE0FAFBC73F13?text=&docid=230494&pageIndex=0&doclang=EL&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=4093475>

This document has been produced under a service contract with the European Commission. The content of it represents the views of the author only and is his/her sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.